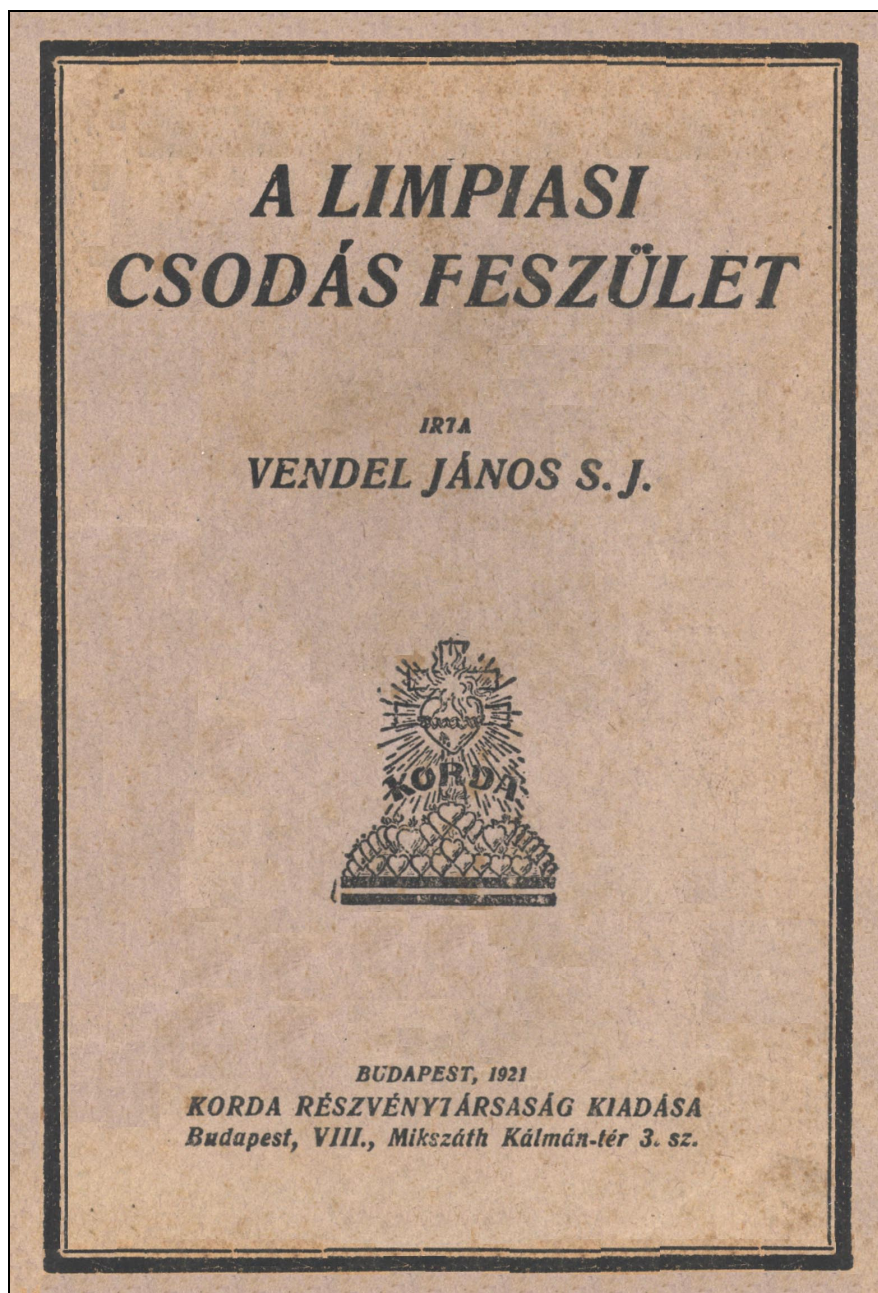

Vendel János

A limpiasi csodás feszület

mű a Pázmány Péter Elektronikus Könyvtár (PPEK)
Vendel János: A limpiasi csodás feszület – a magyarnyelvű keresztény irodalom tárháza –
állományában.

Bővebb felvilágosításért és a könyvtárral kapcsolatos legfrissebb hírekért
látogassa meg a <http://www.ppek.hu> internetes címet.

Impresszum

Vendel János S. J.
A limpiasi csodás feszület

Nihil obstat.
P. Franciscus Biró S. J.
censor dioecesanus.

Nr. 452. Imprimatur.
Strigonii, die 14. Februarii 1921.
Julius Machovich
vicarius generalis.

A könyv elektronikus változata

Ez a publikáció az azonos című könyv elektronikus változata. A könyv Budapesten jelent meg 1921-ben, a Korda R. T. kiadásában. Az elektronikus változat a Korda Kiadó engedélyével készült. A könyvet lelkipásztori célokra a Pázmány Péter Elektronikus Könyvtár szabályai szerint lehet használni. Minden más szerzői jog a Korda Kiadóé.

Tartalomjegyzék

Impresszum.....	2
Tartalomjegyzék.....	3
Előszó.....	4
A limpiasi plébános levele a szerzőhöz.....	4
Limpias és temploma.....	5
A „Christo de la Agonia”.....	5
A csodás jelenségek 1919. márc. 30-án.....	6
Látogatások – Zarándoklatok.....	7
Szemtanúk jelentései.....	7
Papok jelentései.....	7
Az első rendkívüli esemény.....	7
Egy kubai püspök körleveléből.....	8
Fr. Celestino Maria de Pozuelo kapucinus atya jelentése.....	9
Mit látott három pap, kilenc matróz és egy úrinő?.....	9
D. Incio Valentín másodszer is látja a csodát.....	10
Mit ír a banezai (León) plébános?.....	11
Mi történt Agatangelő de San Miguel kapucinus atyával?.....	12
Orvosok jelentései.....	12
Dr. Antonio Gutiérrez de Cossio hondurasi konzul jelentése.....	12
Mit látott dr. Maximiliano Orts?.....	14
Dr. D. Jesus del Hoyo saltocaballói orvos nyilatkozata.....	15
Mit ír egy orvostanhallgató.....	16
Lopez Cebeiros Rudolf orvostanhallgató.....	17
Egy radiológus nyilatkozata.....	17
Mások jelentései.....	18
Egy sokatmondó levél.....	18
Clementa író.....	20
Gyermekek jelentései.....	20
Francisco Jauregnizar.....	20
Egy nyolcéves leány és még mások.....	21
Bernardino Marcos nyolcéves és Juan Maria Gutiérrez hatéves fiú tanúsága.....	21
A kacér varrónők.....	22
Egy német protestáns megtérése.....	22
Három hirtelen gyógyulás.....	23
„El Diario Montañes”.....	24
Észrevehetők-e a változások némely fényképen?.....	24
Mi okozza a jelenséget?.....	25
Befejezés.....	26

Előszó

Limpiast ma ismeri az egész világ. Már sok röpirat, sok könyv jelent meg, mely a csodás feszületről beszél. Magyar nyelven még ilyet nem írtak, azért készült e füzet. Az adatok nagyrésztét főt. Claudio Garcia Herreronak, a gijóni jezsuita intézet elöljárójának köszönöm. Ő két könyvet: egy kisebbet és nagyobbbat küldött nekem, melyhez néhány képet is csatolt. Több képet és egy-két fontos adatot a limpiasi plébános úrtól, D. Eduardo Migueli Gonzaleztől kaptam.

Ez a füzet a magyarságnak szól: a Krisztusban megújulást kereső magyar lelkeknek. Ezt a füzetet Jézus legszentebb Szívének ajánlom, mert hatásos csak az ő áldásával lehet.
1920. nov. 27.

A szerző

Források:

1. El Cristo de la Agonia. (Número extraordinario de „Peginas Escolares” 2^a edición; Gijón, Astaries.)
2. Los frutos de una misión ó El Santo Cristo de Limpías. Santander, 1920.
3. Prof. Dr. Freiherr v. Kleist: Auffallende Ereignisse an dem Christusbilde von Limpías im Jahre 1919. Kernach-Villingen; Baden, 1920.
4. Bericht über das wundertätige Christusbild in Limpías.³ S. Pfeiffer, München.
5. La Semana Católica.

A limpiasi plébános levele a szerzőhöz

A szerző levelet írt Limpiasba. Többek közt kérte a plébános urat, hogy emlékezzék meg szentmiséiben hazánk népéről, mely most szenved. Másrészt azonban bízunk a legszentebb szívű Jézusban, ki mindent javára fordíthat. A válasz így hangzik:

Főtisztelendő Uram!

Az Önök országából jövő sorok nagyon megörvendeztettek, mert látom, hogy szerencsétlenségük között is nagy a bizalmuk Krisztusban. Reménységük nem lesz hiábavaló, úgy hiszem. *A legnagyobb áhítattal – szegény bűnös ember létemre – imádkozom majd az Önök javára a mi Cristo de la Agoniánkhoz. Az Önök hazáját, Magyarországot, mindig szerettem ...*

Ebben az évben, mint a múltban (1920), ismétlődött minden: csodák, zarándoklatok (némelyik püspök vezetése alatt), feltűnő megtérések. A király és királyné, a királyi gyermekek, a hadvezetőség s minden rangú és rendű egyén, eddig 100 ezernél többen borultak le Krisztus lábai elé nagy alázattal.

Az egyházi eljárás megindult; befejezését nagy nyugalommal várjuk ...

Krisztusban testvére

Eduardo á Migueli Gonzalez

Limpías, 1920. nov. 16.

Limpias és temploma

Santlander tartomány keleti részén fekszik Limpias. Laredo kerülethez tartozik. Lakosainak száma 1300. Nem modern, egyöntetű község. A hegy- és domboldalon kuporodó házcsoportokból áll. Tizenöt ilyen csoportot választ el egymástól mező és kert.

Házai egy része régi alkotás. Újabb úri nyaralók nagyrészt a Limpias-patak mellett épültek. A város fekvése egészséges és kedvező. Északkeletre az Otero-hegy tör az ég felé. Tetején négyszög alakú torony áll. Órája híres volt. Ütését messze vidék hallotta. Völgyek visszhangoztak, erdők továbbították. De most ennek vége, mert a villám tönkretette. A hegyekről este balzsamos illat száll a falu felé s mérsékli a meleget. Nappal pedig a tenger felől jó kellemes szellő. A falu ugyanis az Ason folyócska torkolata előtt húzódik végig. A községnek 1912 óta a modern higiénia igényeinek megfelelő iskolája is van. A felsőbb leányiskolát konviktussal együtt 1861 óta karmelita apácák vezetik. Jó névnek örvend a Páli Szent Vincéről nevezett atyák kollégiuma, melyet 1893-ban építettek. A szép, modern épület nagy játszótereivel s hatalmas kertjével a Rucoba-magaslaton, a község közepén, a plébánia-templom közelében fekszik. Limpias népe egyszerű, jó, spanyol falusi nép. Valamikor régen lakosai tengeri kereskedelmet is folytattak. Manap azonban más kikötővárosok emelkedése következtében a kiviteli és beviteli forgalma csekély. De azért jómódúak. Amire szükségük van, megtermi a vidék.

A templom a Rucoba-magaslaton emelkedik. A 15. vagy 16. században épült. Kívülről szegényes, elhagyott egyháznak látszik. A bejáratot nemrég a jelenlegi plébános építette újra. A templom előtt a tér elég nagy s zöldellő fák nyújtanak árnyékot a nyári meleg nap ellen. A templom külseje határozott stílt nem mutat. Benseje azonban korai gót stílben épült. Benn a főoltáron kívül még kilenc oltár található. A főoltár fölött a háttérben baldachin alatt emelkedik ki a híres feszület: Christo de la Agonia. A kereszt alatt a Boldogságos Szűz és Szent János szobra foglal helyet. A templom orgonája egészen új, 1919. szeptember 17-én áldották meg. A sekrestye régi nagy terem. Van benne egy oltár is. A keresztről való levevést jelzi. Látható egy asztal is, melyet V. Károly használt, mikor Limpiasban tartózkodott. Ilyen Limpias és ilyen a temploma.

A „Christo de la Agonia” ...

Mikor a templomba belépünk, egész természetes, hogy figyelmünk azonnal a Krisztus szoborra irányul, mely a tabernákulum fölött a falhoz van erősítve. Aranysujtásos vörös bársony baldachin alatt emelkedik ki a feszület. Krisztus Urunk teste 234 méter hosszú. Az egész kereszt művészi munka. A kereszt alatt egyik oldalán Szent János apostol, a másik oldalon a Boldogságos Szűz Mária áll. Vajon honnan e kereszt, ki ajándékozta, ki az alkotója? Egy spanyol tudós, *Florencio Amador Carrandi*, hosszabb kutatás után tanulmányát közölte a „*Paginas Escolares*” című lapban. Az ősi hagyomány valóságát bizonyította be. Ugyanis ez a hagyomány azt tartja, hogy a 18-ik században San Isidro gróf magánkápolnájában, Cadix-ban tisztelték e szobrot. Mikor óriási vihar keletkezett, úgy hogy a tenger hullámai a várost elnyeléssel fenyegették, körmenetben végigvitték e feszületet, s érdekes, a víz mindig visszavonult előtte, s így a város megmenekült. Ekkor a káptalan kimondta, hogy a feszületet nyilvános tisztelet tárgyává kell tenni. S így San Isidro gróf, ki Limpiasban született, szülőhelye templomának ajándékozta.

Eddig a hagyomány.

Ez képezte *Florencio Amador Carrandi* kutatásainak kiinduló pontját. S fáradságos munkája után okiratokkal bizonyította be, hogy Cadix földrengéssel kapcsolatos pusztulása

1755-ben volt; a káptalan határozatát 1768-ban hajtották végre, s hogy a kiváltságokat VI. Pius akkor adta a templomnak, mikor a főoltár készen volt, ti. 1776-ban s végül, hogy nem San Isidro gróf, hanem unokatestvére, Diego de la Piedra, a Szent Jakab-rend lovagja, cadixi polgár vitette Limpiasba. A feszület a madridi Szent András templomban levő feszülettel oly hasonló, hogy szerzőjéül Pedro de Mena-t (†1693) kell tartanunk.

Ezt bizonyítja még az alakok kivitele, egyszerűsége, ereje, szépsége és hatásos volta.

[„Paginas Escolares” 33., 34. oldal]

A csodás jelenségek 1919. márc. 30-án

D. Eduardo Migueli limpiasi plébános meghívására két kapucinus jött a közeli Montehano községből és 1919. márc. 22-től 30-ig missziót tartott. P. Fr. Anselmo de Jalón volt az egyik neve. A másikat P. Pr. Agatangelo de San Miguel-nek hívták. Apostoli buzgóságú férfiú, kiért a nép messze vidéken rajong. A misszió igen szép sikerrel végződött. Márc. 30-án, vasárnap reggel D. Eduardo Migueli a falu plébánosa mondta a szentmisét. Sok férfiú is járult a szentáldozáshoz. Szentmise után, körülbelül 1/2 9-kor P. Agatangelo lépett a szószékre. Egyszerű, de szívhez szóló beszédet tartott. Alapgondolata: Fiam, add nekem szívedet (Péld 23,26) volt.

A beszéd alatt egy leány, lehetett úgy 12 éves, a szentélybe ment, P. Jalón gyóntatószékéhez: „Páter Jalón, páter Jalón, nézze csak, Krisztus lecsukta szemét.” A páter nem sokat törődött a leány szavaival. Azt hitte képzelődik. Visszaküldte tehát rendes helyére s hallgatást parancsolt. Nemsokára más gyerekek is jöttek, kik eskü alatt erősítették, amit láttak. A templomban mindenki a szentbeszédre figyelt. Mikor P. Agatangelo a gyóntatószékbe vissza akart menni, P. Jalón közölte vele a gyermekek beszédét. Mindketten ezért az oltár elé mentek, de semmit sem vettek észre. Néhány pillanatra rá egy ember a tömegből elkezdte fennhangon hirdetni a csodás jelenséget, mit sokan mások is megerősítettek. Csakhamar nagy izgatottság vett erőt a tömegben. P. Jalón néhány szóval figyelmeztette a tömeget s óvatosságra intette őket, de az emberek nem hallgattak. „Mi láttuk, mi láttuk. Megesküdhetünk rá.” A hangulat mind izzóbb lett. Az egyszerű falusi emberek sírtak, térdre borultak, bűneik bocsánatáért esdettek: Perdón, Señor! Misericordia, Dios mio! (Uram irgalmazz! Irgalom, én Istenem.)

Lassan-lassan azután a nép lecsendesedett és távozott a templomból. A plébános a santanderi püspöknek ezt írja 1919. ápr. 2-án.¹

A misszió utolsó napján, a közös áldozás után a sekrestyében éppen azoknak a férfiaknak nevét állítottam össze, akik húsvéti kötelességeiket teljesítették, amikor belép az egyik kapucinus atya. Azt mondja nekem, hogy több gyermek, asszony és férfi, nem éppen a legjámborabbak, erősítik, hogy Christo de la Agonia szemeit felnyitja s lecsukja s különböző irányban forgatja. Nyakáról és melléről csurog az izzadság. A nép egészen megindult ...

Mikor a templomba visszamentem, a jelenség már megszűnt, de minden rangú és rendű egyén készen nyilatkozott megesküdni a legméltóságosabb Oltáriszentségre is.

Kötelességemnek tartom, méltóságos püspök úr, az esetet Önnel közölni.

S amint látni fogjuk, a csodák nem szűntek meg. Ismétlődtek és ismétlődnek még ma is.

[„El Santo Christo de Limpias” 45–65. oldal]

¹ Bolelin Ecclesiastico közlése.

Látogatások – Zarándoklatok

Villámgyorsan terjedt el a hír. Sokan kételkedve csóválták fejüket. Mások gúnyosan mosolyogtak. Így ápr. 12-én is két úr jött a limpiasi templomba, hogy személyesen győződjék meg az esetről. Az egyik tudós volt, a másik egy ampuero-i kereskedő. Egész az oltár lépcsőjéig mentek. Hallucinációról, illúzióról, szuggesztióról beszéltek. Hirtelen a kereskedő odafordul társához: Krisztus valóban mozgatja szemeit. A következő pillanatban térdre hull ez is: „Jézusom irgalom ... Ne büntess ... Nem hittem... de most hiszem.” Bizonyára ő is látta.

És megindult a menet. Némelyek látták könnyezni az Üdvözítőt, látták, mint csurog a vér halántékán, mások habzani látták száját, zihálni mellét, mozogni fejét. Szóval Jézus haláltusájának végső pillanatai azok, melyek újból és újból, szinte napról napra megisméltődnek. A zarándoklatok nap-nap után jönnek. D. Eduardo Migueli plébános jelentése szerint naponként 3–4000 ember jön Limpiasba. 40–50 autó is megfordul. Búcsúsokat hoznak az ország különböző részéből, sőt Párizsból is. Lourdes-i zarándokok most szívesen ellátogatnak Limpiasba is, mely nem fekszik oly távol Lourdes-től.

Az Egyesült Államok konzulátusa is érdeklődött már s amerikai zarándokokat jelentett be. Ma csaknem akkora idegenforgalma van, mint Lourdes-nak. 1919. nov. közepéig 66 zarándoklat átlag 1000 emberrel fordult meg. Márc. 30-tól pedig csaknem 120,000 ember járt a limpiasi templomban. Ugyanúgy az idén.²

Ott volt már a spanyol király és királyné gyermekeivel, a püspökök nagy része, a nemesség, papok, szerzetesek, orvosok, jogászok, egyetemi tanárok, tudósok, kereskedők, hívők és hitetlenek, szóval a nép minden rétegéből.

A sekrestyében fekszik egy nagy album. Ebbe jegyzik be eskü kötelezettsége alatt azok neveiket a tényállással, akik láttak. Már az 5000-et jóval felülmúlta azoknak száma, akik részesei voltak eme csodás jelenségeknek.

[Kleist: 25., 27. oldal]

Szemtanúk jelentései

Papok jelentései

Az első rendkívüli esemény

Még jóval 1919. március 30-a előtt különös változást észlelt a feszületen a limpiasi lazarista kolostor egyik pátere. Észlelése azonban előjárói kívánságára titokban maradt. Az esetet először D. Florencio Amador Carrandi közölte a gijóni jezsuita intézet havilapjában, a „Paginas Escolares”-ben. Ő véletlenül vasúton 1919 májusában találkozott P. Lopezzel. A páter szavai ezek: Néhány évvel ezelőtt a limpiasi templomba villanyt vezettem be. E célból létrára másztam, mely a főoltár közvetlen közelében, ládából összetákoltt emelvényen állott. Fejem a Christo de la Agonia (a halálküzdelemről nevezett Krisztus) feszület fejtől úgy fél méter távolságra lehetett. A villanyvezetéken dolgoztam, s egy ideig a szobron semmi változást sem vettem észre. Egyszer azonban, mikor ismét odanézek, legnagyobb csodálkozásomra látom, hogy a *szemek lezáródtak*. Több percig oly világosan láttam, hogy

² Lásd a plébános levelét.

kételkedni kezdtem, vajon tényleg nyitva voltak-e előbb a szemek. Folyton-folyvást csak az Üdvözítő szemekre tekintek, de azok csak zárva maradnak. Néhány percig még volt bátorságom a csodát szemlélni. Végre is fejidegeim kifáradtak. Erőim elhagytak. Elájultam. A létráról az állványra, onnan a szentélybe zuhantam. Az ütés, melyet kaptam, rettenetes volt; de ezt a fizikai fájdalmat még jobban felülmúlta bensőm megindultsága. Mikor eszméltre tértem, egyedül voltam a templomban, melyet sietve hagytam el. A konventben elmeséltem, mi történt velem. Előljáróim azonban azt tanácsolták, hogy az egész esetről hallgassak. Később ahányszor csak a templomba mentem, a Krisztus feszületet mindig *nyitott* szemekkel találtam.

[„Paginas Escolares” 1. oldal]

Egy kubai püspök körleveléből...

Ezerkilencszáz tizenkilenc augusztusában Rómába utazott Manuel Ruiz y Rodriguez Pinar del Río-i (Cuba) püspök, hogy a Szentatyának egyházmegyéje állapotáról beszámoljon. Hazamenet útja Spanyolországon át vezetett. Sokat hallott beszélni a limpiasi csodás Krisztusról, de semmit sem hitt el. Már éppen Amerikába akart indulni Santanderből, mikor barátai addig kérték, hogy engedett nekik s ellátogatott Limpiasba.

„Aug. 27-én tehát Limpiasba utaztam. Éppen 1/2 12 óra volt, mikor a templom bejáratához értem. Gyöngye egészségemet a hosszú út úgy megviselte, hogy rosszul éreztem magamat. Ugyanebben az időben érkezett Mena-ból egy csoport zarándok s így abban a szerencsében részesültem, hogy a zarándokok szentmiséjén jelen lehettem. A szentélyben, az evangélium oldalán, egy térdeplőre térdeltem s ily helyzetben maradtam egész az evangéliumig. Majd ezután ülve hallgattam végig a szentbeszédet, melyet egy pap Krisztusról tartott. Utána újból letérdeltem.

Krisztus nagyobb dicsőségére azonban valamit be kell vallanom, ami ugyan megalázó reám nézve, de Krisztus iránt való szeretetből szívesen meghozom ezt az áldozatot. A fáradtság, melyet tagjaimban éreztem s a szent hely csöndje, ha nem is altatott el egészen, mégis olyan helyzetbe hozott, aminőben Jézus az Olajfák hegyén, imádsága után, másodízben az apostolokat találta: Erant enim oculi eorum gravati. (Az ő szemeik ugyanis megnehezültek; Mt 26,43.) Félálomból a tömegből jövő, jól hallható két kiáltás zavart fel. Most folytattam a megfeszített Üdvözítő fölött való elmélkedésemet. Az Úrfelmutatás után fejemet felemeltem ekkor világosan láttam, mint nyitotta ki Krisztus száját s mint csukta be. Lassan csukta be, de annál gyorsabban nyitotta ki. Ugyanígy cselekedett délután, mikor tíz percig, sőt több ideig egyedül láttam e csodát. Ismét csak észleltem, hogy a száj igen lassan csukódik le A száj mozgása semmi hatással sem volt reám. Voltaképpen nem is hittem, amit láttam. Majd nemsokára ismét Krisztusra tekintettem. Ekkor egész tisztán láttam, mint mozog a fej az egyik oldalról a másikra. Ez a mozgás lassan ment végbe, s úgy tűnt fel, mintha a fej hátsó része meg lett volna erősítve. Az arcra a halálaggodalom s a legnagyobb fájdalom kifejezése ült. Olyan, mint a haldoklóé, aki lelkét leheli ki. E pillanatban feltűnt nekem a fej és arc szép alkotása, melyet a templomba léptemkor nem vettem észre. De ez a látvány sem hatott reám.

Az áldozás után ismét Krisztusra néztem s felajánlottam neki egyházmegyémet. Majd figyeltem őt, mint előbb, de nagyobb összeszedettséggel. Ekkor láttam, mint mozdulnak a szemek egyik oldalról a másikra. Első pillanatra szívem összeszorult. Alig tudtam lélegzeni. Igen hevesen dobogott. Idegeimet izgalom fogta el, úgyhogy sokáig csaknem önkívületi állapotban voltam... Délután ismét észleltem, mint nyílnak fel s zárulnak le Krisztus ajkai... Ezt láttam én s ha élnem szabad a Szentírás szavaival, Szent Jánossal azt mondom: Aki látta, tanúságot tesz róla és az ő tanúsága igaz; és ő tudja, hogy igazat mond, hogy ti is higgyetek. (Jn 19,35)”

[„Paginas Escolares” 2–5. oldal]

Fr. Celestino Maria de Pozuelo kapucinus atya jelentése

„1919. július 29-én Limpiasba utaztam. Meg akartam győződni ama csodás jelenségek hitelességéről, melyek Limpiasban történtek. Az állomáson a comillas-i esperes kerület nagy zarándoklatával találkoztam, ők különvonaton jöttek. Hozzájuk csatlakoztam. A templomban három szentmisét hallgattam végig. A feszületen, jóllehet folyton figyeltem, semmit sem vettem észre. De azért nem estem kétségbe. Délután 2 órakor ismét elmentem a templomba. Mily nagy volt meglepetésem, mikor a zarándokok a legnagyobb megindultság és sűrű könnyhullatás között nézték a csodát, melyről annyit hallottak beszélni. Elöttem a feszület egész másképp tűnt fel, mint reggel. Az arcra a fájdalom élénk vonásai rajzolódtak. A test kékes színben játszott, mintha összeverték volna s veritek gyöngyözött rajta. Minderről tanúságot tehetek anélkül, hogy elárulnám, mi játszódott le ama pillanatban bensőmben.”

[„Paginas Escolares” 5. oldal]

Mit látott három pap, kilenc matróz és egy úrinő?

Incio Valentin gijóni áldozópap 1919. aug. 4-én jött először Limpiasba.

„Körülbelül 7 óra lehetett este, mikor egy úr kíséretében a templomba indultam. Már nem messze voltunk a bejárattól s egymással beszélgettünk, mikor hirtelen segélykiáltások és sóhajok, melyek túlszárnyalták a megható éneket, ütötték meg füleinket. Ugyanekkor hangos sikoltás rázta meg a levegőt, melyre egész valóm megrezzent. Nem tudom, ki lehetett, mert csak a szavakat hallottam: „Most megy végbe a csoda; most jelen meg az Úr!”

Azonnal a szentélybe, a főoltár közelébe siettem, honnan a feszületet jól láthattam. Egy 30–40 emberből álló csoport közé vegyültem. Ezek mind megindultan kiabáltak: Most nyitja fel ajkait ... most csukja le ... most szemeit mozgatja ... most néz. E pillanat megható, megragadó volt. Majd távolabb a „Guadalupe-i Miasszonyunk”-ról nevezett halászbárka tíz matróza közül kik Fuenterrabia-ból jöttek, kilenc látta a csodát. Térdre hullottak. Megindító bűnbánó énekeket zengtek. Majd Szent Ignác egyik népies dalának dallama alkotta a záróakkordot. Mellettem két pap állott: D. Aciselo Fernandez Bedato, arlieda-i plébános (Navarra) és D. Artemio Marcos Tafalla-ból (Navarra) és egy jámbor úrinő: Da. Felisa Maria Begona (Deusto-Bilbao), ki szüntelen sírt.

Ebben az emlékezetes pillanatban én is láttam a csodás jelenséget. Látom, mint nyitja ki az Úr száját s csukja be többször egymásután s mint változnak el arcvonásai, mintha a halálfélelem utolsó vonaglása szántaná végig. Anélkül hogy arra gondolnék, hogy az alázatos Jézus, a legméltóságosabb Oltáriszentség szeretete és irgalmassága e nagy tanúja előtt állok, én is, mint a többiek, elkezdem fennhangon mondani, amit minden egyes változásnál észreveszek. Legnagyobb csodálkozásomra megállapítom, hogy a többiek, kik látják a csodát, ugyanazt mondogatják ...

Egy óráig tartott. Ezalatt én Krisztuson a különféle változásokat figyelhettem meg. Kezdetben olyan volt, mintha élne. Feje megtartotta rendes helyzetét. Arcán semmi rendkívüli. Csak szemei éltek és mozogtak különböző irányban: majd az egyik, majd a másik oldalra, majd fel s ekkor úgy tetszett, mintha a pupilla teljesen eltűnt volna. Ezután tekintete a középre irányult: oda, ahol a matrózok voltak, akiket néhány pillanatig nézett. Majd hosszabb ideig feltűnő szigorú tekintetet vetett balra, a sekrestye felé. Ezt követte a legmeghatóbb pillanat: Jézus mindnyájunkra nézett. Tekintete oly szelíd és jóságos, oly kifejező, kedves és fenséges volt, hogy térdre borultunk, sírtunk és imádtuk Krisztust, ki oly irgalmas volt velünk szemben. Aztán alázattal bocsánatért esedeztünk s Neki forró köszönetet mondtunk. Erre Krisztus szempillái és szemei, melyek fénylettek, mintha könnyek áztatnák, újból mozogni

kezdték. Majd ajkai nyíltak fel, mintha beszélne vagy imádkoznák. Ugyanekkor a fennemlített úrinő, aki mellettem állt, látta, hogy az Úr karjait megmozgatni s a kereszttől elszakítani törekedett. Mi, többiek, kik neveinket aláírjuk, ezt a jelenetet nem láttuk.

Végre Krisztus lezárta ajkait. Arca elváltozott. Kékes és hamuszürke színt öltött. Akaratlanul is a fájdalmas olvasót kezdtük imádkozni. Utolsónak maradtam ott, de semmi többet sem észlelhettem. Vajha ezek a sorok Isten nagyobb dicsőségére szolgálnának és a mi Üdvözítő Jézus Krisztusunk nagyobb ismeretére és szeretetére vezetnének! Minden kételkedés nélkül megerősítjük és esküszünk, hogy mindezeket világosan láttuk:

Valentin Incio gijóni áldozópap, Artemio Marcos taffala-i áldozópap (Navarra), Aciselo Fernandez Bedato artiedai plébános (Navarra), Felisa Maria Begoña (DeustoBilbao), Lucio Sagasargu, Jesus Salaberria, Angel Zamora. José M. Zamora, Santiago Pérez, José Sapirón, Teodoro Olioizola, Vicente Zorzabalvere és Sebastián Salaberria.

[„Paginas Escolares” 5. oldal]

D. Incio Valentin másodszor is látja a csodát...

D. Incio Valentin 1919. szept. 15-én ismét meglátogatta Limpiast. Erről az útjáról így ír: „Ma a jelenségek d. u. 5 óra 45 perckor kezdődtek. Épp egy órával előbb érkezett meg a riobambai püspök Ecuadorból. A kereszttutát végezték. Az ájtatosság végén a méltóságos püspök úr a csodás események fölött, melyek a Christo de la Agoniáról nevezett feszületen előfordulnak, lelkes beszédet tartott. Beszéde a nagyszámú hallgatóságot igen megindította. Nemsokára megérkezett a huesca-i püspök úr is, Fray Zacarias Martinez. Utána az öt szent seb tiszteletére imádkozni kezdtek. Én ezalatt egész tisztán láttam, hogy Krisztus szelíd tekintettel nézett a püspökre ... azután ismét égre emelte szemeit. Majd különböző irányban pillantott. Néha a püspökre, néha a sekrestye felé, mely balra fekszik, majd a népre, aztán reánk, kik a szentélyben foglaltunk helyet. Ezek az utolsó tekintetek azonban mindnyájunknak szóltak. Különösen feltűnt nekem s nagyon meghatott, mikor láttam az egyrészt szomorú, másrészt végtelen szelíd szemeket, melyek bennünket néztek. Jézus arcán a legnagyobb fájdalom. Szíve minden keserűségének, vigasztalanságának és aggodásának hű kifejezése.

Kezdetben semmit sem árultam el. Hallgattam. Sokáig azonban nem bírtam. S mint én, a többiek is hangosan mondogatták, amit láttak. Mindennek valóságáról egész határozottan meg voltak győződve. Egyszerre csak valamennyien, akár látták, akár nem: a püspökök, a papok s a nép – csaknem tömve volt a templom – elkezdünk énekelni: Parce Domine, parce populo tuo. (Kegyelmezz Uram, kegyelmezz a te népednek.) Utána fennhangon, felváltva ezzel a bűnbánati énekkel, kétszer imádkoztuk el a Hiszekegyet.

Megható pillanat volt. A csoda még mindig tartott. A legkülönbözőbb állású egyének látták. Többek közt egy santanderi lelkész, kinek azonnal el kellett utaznia, de megígérte, hogy a jelentést beküldi; egy valenciai pap, D. Paulino Girbé, San Nicolás-i vikárius és javadalmas; egy bilbaói úrinő, Da. Maria Ruiz, a truebai színház pénztárosnője, ki előbb nem akarta elhinni a csodás jelenséget, és leánya, Francisca Dabouza, aki szintén kijelentette, hogy látta a csodát.

E jelentésemet ugyanazokkal a szavakkal zárom, melyeket aug. 4-i tudósításom alá jegyeztem: Vajha eme sorok Isten nagyobb dicsőségére szolgálnának és a megfeszített Jézus nagyobb ismeretére és szeretetére vezetnének.”

[„Paginas Escolares” 6. oldal]

Mit ír a banezai (León) plébános?

Ezerkilencszáz tizenkilenc novemberében Valladolidból sokan akartak Limpiasba zarándokolni. Erre a zarándoklatra ötnapos lelkigyakorlattal készültek, melyet a jezsuiták templomában tartottak. Az egyházmegye segédpüspöke (D. José Rubio Martinez) egyik szentbeszéd alatt a banezai plébános egy levelét olvasta fel. A plébános ájtatosságból Limpiasig a 260 km-es utat gyalog tette meg.

„Délután egy óra volt, mikor a limpiasi templomban, mielőtt az állomásra indultam volna, búcsúzóul kéréseimet megújítottam s minden ügyes-bajos dolgomat az Úrnak ajánlottam. Néhány pillanat után hirtelen észreveszem a szemek mozgását, melyeknek eddig csak fehér részét láttam. Majd megelevenednek s majd balra, majd jobbra, majd az ég felé mozognak. S mikor nagyobb ívet írtak le, minden erőmet összeszedtem, hogy illúzió áldozata ne legyek. Felkelek. Megváltoztatom helyemet. Megdörzsölöm szememet. Megkérdem a körülállót, vajon látnak-e valamit? Azt mondják: nem. Ismét feltekintek a szoborra s látom, hogy olyan, mintha élne. Bizalmatlanul és kétkedve, hátha csalódom, ismét megkérdem a körülállót, de ugyanazt a tagadó választ kapom. Elkérem szomszédom látsövét, hogy minden csalódás ellen védve legyek. Nézem a feszületet újból és újból. Még más három látsövet is kérek, de mindig csak ugyanazt észlelem. Így meggyőződtem arról, hogy amit látok, nem szemfényvesztés, hanem valóság. Egész nyugodtan tovább figyelek. Az Üdvözítő majd ide, majd oda néz; hosszabb ideig balra, azután az ég felé. Szomorú tekintetek voltak, mintha fájdalmát, mely szívét marta, akarta volna enyhíteni. Néha tekintete szigorúságot árult el... Különösen három ízben vetett roppant komoly tekintetet balfelé. Először szemeivel kísért valakit, aki – úgy látszott – feléje közeledik s egész a kereszt alá jön, úgyhogy Jézus csaknem merőlegesen nézett le. Ekkor az arcot profilban láttam. De nem tudom, hogyan mozgathatta ilyen helyzetbe, hiszen Vele szemben álltam. Mikor a fennemlített valaki egész hozzájött, oly tekintetet vetett reá, mintha mondaná: „Ti gonoszok! Egész a kereszt tövéhez jöttök, csakhogy megbánthassatok!”

Ezalatt a legnagyobb undor vonásai rajzolódtak arcára és most Krisztus hirtelen oly mozgást tett, mintha a keresztről le akarna szállni vagy kiáltani akarna: Már nem bírom tovább. Mikor ezt láttam, csaknem sikoltottam s majd a kereszthez rohantam. De szerencsére megőriztem nyugodtságomat és még el sem mozdultam. Jézus ajkáról néhány keserű panasz szót hallottam, melyeket jelenleg még nem közölhetek. Hogyan hallottam és értettem meg e szavakat, nem tudom. Erre Jézus szemeit ég felé emelte: bennük a legbensőbb kérés kifejezése. Tekintete szívet szaggató. Szemei csupa könny. Két-ízben már nem is tudott nézni. Mintha szemei kifolynának ...

Csak egyszer volt tekintete vigasztalóbb, csak egyszer sugárzott belőle a benső megenyhülés fénye, mikor fölöttem egy szilárd pontra irányította szemeit. Úgy éreztem, mintha valaki fülembe súgna: Az angyalok hegye³ (megjegyzem, a templom fekvéséről nem vagyok tájékozódva). E tekintet – úgy látszik – rövid időre minden fájdalmát és keserűségét, mely Őt emésztette, megenyhítette... Sajnos, valamennyi tekintet között talán ez tartott legrövidebb ideig. Jézus rám sosem nézett. Legalább is nem vettem észre.

Miután mindezt láttam s szememet többször elfordítottam, hogy minden illúziót elkerüljek (jóllehet mind világosabban győződtem meg az igazságról s valóságról, úgy hogy többször fel kellett kiáltanom: Uram, csodálatos ez) észrevettem, mint mozgatja az Úr ajkait, mint nyitja fel kétszer száját, mintha lélegzetet venne s szívét kiönteni akarná. Oly mozdulatot tett, mintha mondotta volna: Nem bírom tovább. Erre arca egészen megváltozott,

³ Los Angeles az a magaslat Madrid mellett, hol 1919. máj. 30-án XIII. Alfonz király a spanyol nép jelenlétében, országos ünnepségek között Jézus Szent Szívének ajánlotta fel Spanyolországot.

halálsápadt lett. Szájából kétoldalt valami, hogy mi, nem tudom, egész az állig csurgott. Majd két vontatott, fájdalmas lélegzés, mint a haldokló lélegzése s ég felé emeli szemeit és meghal! Igen, én meghalni láttam Őt. És holttetemére a halálnak szelíd sápadtsága ült.

Mi ment végbe akkor bensőmben, nem mondom el. Amit láttam, elbeszéltem ... kb. 3/4 óráig voltam e megható s fásasztó jelenet szemtanúja. Páratlan drámának kifejlődését éltem át. Láttam az irgalmasság és igazságosság küzdelmét, melynek végkifejlődése: az Ártatlan halála, mert ez volt az út az igazságosság megengeszteléséhez, a vétkesek megmentéséhez. A tanúk könyvébe nevemet nem írtam be, később azonban esküvel megerősített iratot küldtem be, melyben mindent, amit láttam, részletesen előadtam.”

[„Paginas Escolares” 7. oldal]

Mi történt Agatangeló de San Miguel kapucinus atyával?

„Nyíltan és őszintén beszélek. Sem az első nap, mikor észrevették a csodát, sem máskor, mikor felkerestem a templomot, nem vettem észre rendkívülit a feszületen. Végre mégis csak saját szememmel akartam látni, amiről mások annyit beszéltek. Elhatároztam, hogy egy éjszaka egyedül maradok a templomban. A plébános engedélyével június 2-án teljesítettem feltételemet. A sekrestyéstől egy létrát kértem, hátha szükségem lesz rá. Mikor a feszület előtt, mely villanyfényben úszik, imádkozom ... észreveszem, hogy szemei és ajkai elkezdenek mozogni s arckifejezése a rendestől elütő. Egyik helyről a másikra mentem, de mindig ugyanazt észleltem. Ezzel azonban nem elégedtem meg. Odatámasztottam a létrát, hogy a feszületet közvetlen közletről megfigyelhessem. De most is csak ugyanazt láttam. Az arc nem rendes. Az ajkak felnyílnak, majd lezáródnak; a szemek lassan különböző irányba mozognak, míg a szembogár csaknem eltűnt s csak a szemfehér látható, mint a haldoklóknál. Mit éreztem e pillanatban, nem tudom elmondani ... A nagy izgatottság csaknem megfojtott. Hogy a létráról le ne zuhanjak, át kellett karolnom Krisztust. Egy-két perc után ismét rendbejöttem. S akkor Krisztus testét rendes alakjában láttam. Lejöttem a létráról s többé semmit sem vettem észre.”

[Bericht über das wundertätige Christusbild in Limpias³ (J. Pfeiffer, München) 7. oldal]

Orvosok jelentései

Dr. Antonio Gutiérrez de Cossio hondurasi konzul jelentése

„Az örök Igazságra esküszöm – szolt száz évvel ezelőtt de Maistre –, hogy tudás és hit soha ellentétbe nem kerülhetnek. És én, ki ezt az iratot aláírom, esküszöm, hogy valóban és ismételten láttam a limpiasi Krisztus csodáit. Ezelőtt nemrég jelentettem ki az „El Diario Montañes” santanderi lapban: Limpiasba fogok menni ...

Eljött az alkalmas pillanat. Az állomástól a templomig terjedő utón elváltam barátaimtól. Vízióra nem is gondoltam. Csak az evangéliumi bélpoklos szavait ismételtettem magamban: Jézus, Jézus, Dávid fia, ha akarod, meggyógyíthatsz engem. Így léptem be a templomba minden elfogultság, minden előítélet nélkül. A templom tömve volt, pedig mindenáron be akartam jutni. Úgy látszott azonban, hogy nem sikerül. A cudeyo-i búcsúsok minden helyet elfoglaltak. Már nagyobb tolongás nem is lehetett. A forróság szinte kiállhatatlan. Vártam tehát a kedvező alkalmat. S mikor néhány kifáradt egyén eltávozott, sikerült e jó és türelmes földműves nép tömegén átjutnom. Erőszakoskodásomat, mellyel kérlelhetetlenül utat törtem magamnak, szó nélkül túrték. A szentély lépcsőjétől 8 méter távolságra lehettem ...

Abban a pillanatban, mikor a szónok, egy passzionista pap, lejött a szószékről, a zarándoklat vezetői: Perdón, oh Diós mio (Kegyelmezz, óh Uram) című énekbe kezdtek.

Mikor befejezték, felszólították a tömeget, hogy a sekrestyeajtón át, mely a Krisztus feszülettől balra fekszik, távozzék. A fáradtságtól elcsigázottak sietve távoztak.

Engem éppen egyszerű és ismeretlen emberek vesznek körül. Elöttem nagyrészt asszonyok, balra s mögöttem férfiak. Alig indult meg a menet kifelé, mikor az egész csoport férfi és asszony csaknem egyszerre kezdi kiáltani: Krisztus arra az oldalra néz, hol a búcsúsok mennek ki. A jelenség tisztán, tökéletesen s egész határozottan volt észlelhető. Mi mindnyájan láttuk, mert valamennyien ugyanekkor fennhangon ismételtük e szavakat. Az emberek kiözönlése megszűnik. Ekkor a mi csoportunkból mindenki jól látja s fennhangon mondogatja: Krisztus megszakítja tekintetét, elfordítja a búcsúsokról. Most végigjártatja az egész templomon, most felfelé néz, most rendes helyzetébe tér vissza. Néhány pillanat múlik el. Más búcsúscsoport jön s ugyanazon az ajtón át iparkodik kijutni. Erre az én csoportomból valamennyien, mintha összebeszéltek volna, újból kezdik: Krisztus már ismét arra az oldalra néz, mint előbb. A látomás ismét oly tiszta és világos volt, hogy a szemhártyán a fény törését is észlelhettem. A zarándokok ismét megállnak s Krisztus tekintetét ismét elfordítja. S mihelyt megindulnak az emberek, ismétlődik a csoda. Tíznél többször újult meg e jelenet és állítom és teljes meggyőződésből esküszöm, hogy azt úgy én, mint a körülöttem levők valóban észlelték és megerősítették. Csak azok nem láttak, akik tőlem valamivel jobbra szorongtak, nagyrészt előkelők, kiket nem ismertem. Mikor szavainkat hallották, Krisztust színházi látcsöveikkel szünet nélkül figyelték, de semmit sem vettek észre. Később azonban, ugyanakkor, mint a többiek, kik mellettem maradtak, ők is észlelték a haldokló Krisztus szája mozgását, amint félig kinyílt s amint a bal ajakszög irányában összehúzódott. Ezután azok, kik előttünk álltak s mindent láttak, a templomból eltávoztak; valószínűleg azért, mert már nagyon elfáradtak. Mi többiek, kik abban a szerencsében részesültünk, hogy a csodát láthattuk, egymásra néztünk, s kötelességünknek tartottuk a sekrestyébe menni. Itt kértük a tanúkönyvet, melybe eskü alatt mindazt, amit láttunk, beírtuk.

Nemsokára bejött a limpiasi krónikás, D. José Maria Aguirre, jóbarátom, a híres keresztény apologéta s jelentette, hogy a király gyermekei, D. Carlos, D. Fernando és Da. Luisa megérkeztek, mire feljegyzéseinket addig, míg a templomba nem értek, félbeszakítottuk. Miután a királyi fenségek eltávoztak, ismét a templomba mentem, hogy a szentély legalsó lépcsőin valamelyikén jó helyet szerezzek magamnak. Ezalatt a templom egészen megtelt. Nyomasztó meleg és kiállhatatlan legyek zavartak meg benső összeszedettségemben. Egy pap, miután a szószékről rövid beszédet tartott, a keresztúti imádságokat kezdte el. A körülöttem levők letérdelni igyekeztek, pedig még állni is alig lehetett. A tolongás nagy volt. Minden oldalról csakúgy lökdösték az embert. Imádkozni és a lelki összeszedettséget megtartani lehetetlen volt.

Ezalatt nagy nyugtalanság fogott el, hogy a santanderi vonatot lekésem. Mind sűrűbben néztem az órát. Ajtatosságról szó sem lehetett. A keresztút utolsó harmadánál ismét a feszületre nézek, és egész tisztán, világosan valóságos változásokat veszek észre az arcon. A haláltusát megelőző arcvonások helyébe, amit a feszület kifejez, a halálküzdelem kifejezése rajzolódik. A hippokratikus⁴ arc minden jelensége észlelhető. Az orr hegyesebb lesz. Az ajkak összehúzódnak s kék színt öltenek. Majd lassan-lassan felnyílnak. Majd az arc haloványabb lesz. Az arccsontok jobban kidudorodnak s kékesek. Ez a látvány úgy meghatott, mintha még sosem láttam volna haldoklót. Egész orvosi gyakorlatom alatt semmi sem volt ily hatással reám; még az első hullának a látása sem, melyet tanulókoromban leborotvált hajjal s szemszörrel az operációs asztalon feküdni láttam. Én megerősítem és megesküszöm, hogy Krisztus arcának ezt a változását a keresztút utolsó állomásain, tehát hosszú ideig egész határozottan láttam; jóllehet megfigyelésemben a folytonos lökdösések

⁴ Mükifejezés a halálküzdelmes arc eltorzulására.

zavartak; másrészt meg az idő előhaladottsága miatt is nyugtalankodtam. Végre félbe kellett szakítanom a megfigyelést. A szentélyen át iparkodtam kijutni. Nagyon fájlaltam, hogy a csodás Krisztust és a templomot már el kellett hagynom. A távozás igen elszomorított.

Észellenesen és szenvedélyből cselekednék, ki ítéleteim valódiságát kétségbe vonná. Nagyon tévedne, aki azt hinné, hogy nekem, ki ment vagyok minden psychopatiától, szuggesztióim voltak: mindazt látni, amit nem is vártam. Emellett nem voltam szerencsésebb helyzetben, mint a többiek, akik e napon kb. 100-an lehettek. Köztük volt egy praviai orvos is, ki távcsövön keresztül figyelte meg Krisztus ajkainak mozgását; ugyanígy figyelte a fej mozdulatait, a vércseppek csorgását, melyeket a fülön egész tisztán lehetett észlelni.

Eme és annyi más ilyen bizonyíték után gyerekes és oktalan eljárás volna a már régen letárgyalt szuggesztióval való megmagyarázáshoz fordulni.”

[„Paginas Escolares” 7–9. oldal]

Mit látott dr. Maximiliano Orts?

Dr. Orts, ki 1878 óta praviai városi tisztiorvos és „subdelegado de la Medicina”,⁵ 1919. aug. 3-án az „El Diario Montañas” lapba a következőket írja:

„Családom s a praviai esperes zaklató kéréseinek engedve, a liérganesi fürdőből, hol tartózkodtam, e hónap 13-án (július) Limpiasba induló búcsúsokhoz csatlakoztam. Nem szívesen tettem, mert ilyen nyilvános ünnepeken való részvételtől, legyen az akár világi, akár egyházi, irtózom. Mikor a templomba, mely utunk célja volt, akartam lépni, ért az első csalódás. Egészen tömve volt. Egy óráig unatkoztam. Ezalatt a zarándokok imádkoztak és énekeltek. Mikor a templom kissé megürült, bementem és látcső segítségével tanulmányoztam a Krisztusfeszület összehatását. Ezalatt különösen azokra a „szirtekre” ügyeltem, melyeket az ember megfigyelőművészetének el kell kerülnie, ha nem akar tévedés áldozatául esni. A nép tolongása oly nagy volt s annyira lökdöstek és zavartak, hogy a sekrestyén át elhagytam a templomot. Kinn a szabadban aztán üde levegőt szívhattam magamba. A fürdőhelyünkről jövő zarándoklat vezetői előtt eme rendetlenség miatt óvást emeltem. Kijelentettem, hogy visszavonhatatlanul elhatároztam, hogy a templomba többé be nem megyek ... De mint annyi más az életben, ez a feltétel sem teljesedett.

Feleségem sem tudta elvégezni imádságait; elutazásunk előtt azonban még befejezni óhajtott. Nem akarta, hogy a sűrű tömegben egymástól távol legyünk s ezért arra kért, kísérem el s maradjak mellette. Ennek a körülménynek köszönhetem, hogy láttam a csodás jelenséget. A hajó közepén álltam, kb. 8 méterre a szentélytől. Kíváncsiságom kielégítése végett, a nyakon éppen anatómiai tanulmányt végeztem. Mikor éppen a sterno-cleido-mastoideus⁶ izomzatot vizsgálom, legnagyobb csodálkozásomra észreveszem, hogy a jobb fül mögött vörös vércsepp kanyarogva fut le, egészen úgy, mint az a vér, melyet pióca – amit terapeutikus okokból tettek a regio mastoideá-ra⁷ – szív ki. E vércsermely a hajfürtig terjed, melyet a művész eddig eresztett le. Itt aztán szétfolyt. Mikor a vér eltűnt, a bőr is, mely előbb véres volt, tiszta lett. A meglepetést, melyet e jelenetnél éreztem, csakhamar követte bensőm bosszús hangja. Attól féltem, hogy hallucináció áldozata leszek, ami ilyen korban s ily hosszú orvosi gyakorlat után megbocsáthatatlan hiba volna. Katolikus vagyok, de nem fanatikus. Eme rendellenesség, mit láttam, kifárasztott. Ezért kipihentem magamat. Mindent jól megfontolva nemsokára ismét odanéztem, abban a reményben, hogy a jelenség már eltűnt. Pedig nem így történt. Ismét fénylett és csörgött a vér. Összehasonlítottam a balkéz sebéből folyó vérrel, majd a jobb mellen levővel. Az összehasonlítás bebizonyította, hogy ez feketés

⁵ Kb. a mi városi helyettes főorvosunknak felel meg.

⁶ A fültövetől lehúzódó erős nyakizomzat neve.

⁷ Az előbb jelzett izomzat területe a főérrel.

és festett volt, míg amaz vörös volt és mozgott. Jóllehet a ritka jelenség értelmemet nagyon igénybe vette, valóságában mégis kételkedtem. Azzal iparkodtam magamat megnyugtatni, hogy csak egy vörös ecsetvonásnak, melyet a hajfürt közé húzott a művész, visszfénye lesz, noha erre nézve semmi adat sem állt rendelkezésemre. Figyelmemet hogy eltereljem, tekintetemet a nyakról elfordítottam és a halántékra irányítottam. Itt a szürkés haj az izzadságtól fénylett. Néhány pillanat múlva a haj előtt három centiméter körzetben sötét folt tűnik fel, mely elfödi az egész homlokot s azután sötétkék lesz. Majd mind élénkebb színt ölt, már sötétvörös; végre piros vérré változik át és elkezd mozogni s éppen úgy, mint a nyakon, a hajfürtök elnyelik, melyek után a szürkék is fénylők maradnak. E második jelenet, mely megisméltődött s engem meglepett, sokkal nagyobb hatással volt reám, mint az előbbi. Értelmem, melyre eddig autoszugesztio még sosem hatott, vonakodott ily titkos jelenség elfogadásától. Azért elhatároztam, hogy megfejtem magamnak annak okait s kikutatom az igazságot. Egy mellékkápolnába mentem, honnan merőlegesen irányíthattam tekintetemet az említett hajfürtre. Ha a vörös ecsetvonás, amint véltem, az elülső szélén van, akkor fizikailag lehetetlen, hogy a vért a nyakon láttam, és ha mégis ez az eset állott fenn, akkor az optikai csalódás minden alapja megszűnt. De a rejtélyt nem tudtuk megfejteni. A jelenség mindannyiszor, valahányszor odanéztam, úgy a nyakon, mint a halántékon ugyanoly módon megisméltődött, úgy hogy a valóságról meggyőződve, egész önkéntelenül felkiáltottam: „Lehetetlen kételkednem. Valóban vér.” E kiáltásra gyorsan hozzám jött hű kísérom Leopoldo Mateo és néhány úrinő. Ezeknek elbeszéltem, mi történt velem s mivel mások figyelmét is magamra vontam, otthagytam őket s más csoportba, mely távolabb oldalvást állott, vegyültem el. Minden oldalról, honnan a feszületre néztem, láttam e jelenséget.

Azután kimentem a templomból. Megvártam feleségemet és ismét átgondoltam mindent, de minden nehézségre, melyet felhoztam, ugyanazt a határozott választ kellett adnom. Lassan végre megnyugodtam, s hosszú lelki tusa után a meggyőződés győzött. E hosszú leírást már nem akarom folytatni, mert művelt és el nem fogult egyének részére, ha megfigyelték a szigorú analitikus módszert, mellyel az igazság után kutattam, teljesen fölösleges; azok részére pedig, akik úgyis minden érthetlent szugesztioval szándékoznak megmagyarázni, hiábavaló. A szkeptikusok számára meg éppen haszontalan, mert hát ők még mások becsületességében is kételkednek. Keresztény vagyok, s mint ilyen esküszöm, hogy a jelen leírás az igazságnak teljesen megfelel és hogy a gondos vizsgálatok, melyeknek megfigyeléseimet alávettem, azok valóságáról szilárd és változatlan meggyőződést ébresztettek bennem.”

Pravia, 1919. júl. 28.

Orts Miksa
1878 óta praviai városi tisztiorvos
és „subdelegado de la Medicina”
[El Santo Cristo de Limpias. 165–169. oldal]

Dr. D. Jesus del Hoyo saltocaballói orvos nyilatkozata

Eleinte még jóbarátjának, Arenazának sem hitt. Pedig ez szintén látta a csodás jelenséget. Arenaze azonban addig ostromolta őt, míg végre engedett kérésének. 1919. máj. 18-án tehát közösen Limpiasba utaztak. D. Hoyo reggel a feszületet egy óránál tovább figyelte, de semmit sem vett észre. Szkepticismusa így csak növekedett. Ebéd alatt elkezd élcelődni. Délután azonban még egyszer elmegy a templomba s látott mindent... A sekrestyében levő könyvbe a következő kijelentést írta be:

„Kijelentem, hogy láttam (miután azoknak, kik erről értesítettek, nem akartam hinni), mint nyitotta ki s csukta le Krisztus ajkait, mintha egy egytagú szót ejtett volna ki; mint tekintett keményen reám, mint változott meg arca, mikor arcvonásai eltorzultak s ráncok

képződtek. Nem volt ez optikai csalódás, hiszen ma reggel látcsóvel egy óráig vizsgáltam a feszületet a templom különböző helyeiről és semmit sem észleltem. Most azonban mindent láttam és pedig fizikai fáradtság nélkül, míg reggel az egész istentisztelet alatt figyeltem s mégsem érhettem el, hogy Jézus reám tekintsen. Láttam minden lélektani behatás nélkül, hiszen olyan nyugodt voltam, mint templomba léptem előtt, s ami a fő, előbb semmit sem hittem.”

1919. máj. 18.

Jesus del Hoyo
[„Paginas Escolares” 35. oldal]

Mit ír egy orvostanhallgató

D. Heriberto de la Villa, ribadesellai orvostanhallgató a „Pueblo Astur” 1919. júl. 8-i számában a következőket írja:

„Eredetileg nem volt tervem a nagyszerű asturiasi zarándoklat leírása, mert sokkal ügyesebb tollúak megtették már. Csak azok óhajának akarok eleget lenni, kik több oldalról felszólítottak, hogy közöljem azt, amit láttam. Szívesen megteszem hálából ama kegyelemért, melyben a limpiasi Krisztus részesített. Egyszerű szavakkal ecsetelem majd, amit magam láttam, de előbb ki kell jelentenem, hogy az autoszugesztiónak még csak nyoma sem volt. Hiszen nem is hittem a csodában, mikor odamentem. Mibe közben főt. P. Vázquez tartott beszédet. Mikor a legmeghatóbb részlethez jutott, néhány úrinő felkiált, hogy ők látják a csodás jelenséget. Emiatt még jobban kételkedtem. Megerősödtem ama nézetemben, hogy itt csak ideges s ingerlékeny személyek szugesztiojáról és hallucinációjáról van szó s eme meggyőződéssel távoztam a templomból. Ebéd közben testvérem erősítette, hogy ő látta Krisztus szemének mozgását. Mivel nem hittem neki, felszólított, hogy azonnal menjek vele a templomba, most úgyis kevés ember lesz ott. Engedve felszólításának, még egy barátommal, ki velünk volt, elindultunk. Amint a templomba léptem, azonnal Krisztusra tekintettem. S íme! Láttam a száj mozgását, mintha beszélne és pedig egészen hűen, minden mesterkéeltség nélkül. Tovább figyelek és látom, hogy egyik oldalról a másikra tekint. Erre a templom jobboldala, a sekrestye oldalára állok és ismét látom, hogy velem ellenkező irányba, jobbra felé néz. Majd roppant haragos pillantást vet reám, úgyhogy megremegtem s fejemet lehorgasztottam. Alig küzdöttem le magamban e hatást, mikor ismét felnézek és látom, mint tekint Krisztus jobbra felé; fejét lehajtja, majd felemeli s jobb felé fordítja. Ekkor a töviskorona hátsó részét is láttam. Azután feje ismét meghajol s rendes helyzetébe visszajut. Még egyszer azonban reám szegzi haragos tekintetét, mely oly hatással volt reám, hogy a templomot el kellett hagynom. Mindez körülbelül négy perc műve lehetett. Bensőm megindultsága akkora volt, hogy öt óra előtt a templomba nem térhettem vissza. Mikor visszamentem, ismét az oltár mellé álltam. Felnézek s látom, hogy lassan-lassan az arc és mell sötétkék lesz, a szemek jobbra-balra, fel és le mozognak, a száj kissé felnyílik, mintha Krisztus nehezen lélegzetet venne. Ez a látvány 15–20 percig tartott. S ezalatt észrevettem, hogyha balra nézett, hosszabb ideig egy pontra figyelt. Majd ismét felnézett s végre mikor szeméit lesütötte, lassan-lassan szempillái is leereszkedtek s bezáródtak. Ugyanekkor lecsukódott a száj is, az arcon a fájdalom és megadás kifejezése, mely engem igen meghatott. Még észrevettem, hogy a bal szemöldök felett seb képződik, melyből vér buggyan elő s a szemöldökön végig egész a szempilláig csurog. Majd a töviskoronáról hull le egy vércsepp s az arcon átfoly. Nagyon jól megkülönböztethettem, mert élénkpiros volt s az arc sötétkék színétől elütő. Utána láttam, hogy a töviskoronáról a vállakra bőven hull a vér, de az arcot nem érinti; hogy ajkait felnyitja, melyből fehéres anyag, mint a hab, tajtékzik.

Ebben a pillanatban lépett a szószékre egy dömés atya. Krisztus öt 5–6 percig erősen figyelte. Utána becsukta száját. Szemei lezáródtak. A páter egész beszéde alatt ilyen

helyzetben maradt. Mikor e szavakkal: „És most, Santo Cristo, add ránk áldásodat”, fejezte be a szónok beszédét, Krisztus mosolyogva felnyitja szemeit s ajkait, s fejét meghajtja, mintha valóban áldást akarna osztani.

E fontos pillanatban valaki, ki mellettem állt, megkérdezett, vajon meg mernék-e esküdni arra, amit láttam. Már-már igenlőleg válaszoltam, hiszen folyton láttam, mégis tanácsosabbnak véltem egyelőre a hallgatást. Ekkor, mintha Jézus meg akarna győzni annak valóságáról, amit láttam, ismét felnyitotta száját, melyből nagymennyiségű hab és vér ömlött ki, s egész jól láthattam, amint a szájszögletek mellett elfolyt. Ezalatt az állkapocs elhalványodott. Utána feltekintett, mintegy utolsó erőfeszítést tett. Szemeit még magasabbra emelte, csak a szemfehér volt látható, mintha meghalt volna. Erre beláttam, hogy mégis csak kötelességem eskü alatt megerősítenem, amit észleltem. Úgy is cselekedtem a templom sekrestyében.”

[„Paginas Escolares” 10., 35. oldal]

Lopez Cebeiros Rudolf orvostanhallgató

1919 júliusában írja: „A Muslera-ból Limpiasba induló búcsúsok egyike voltam. Castonedórol, szülőföldemről 214-en vettek részt. Ezek közül azonban csak négyen láttuk a csodás jelenséget. Jelen voltunk az egyik szentmisén, mely alatt prédikáció is volt. Én a nagyértékű feszületre néztem. Szépségét és fenségét nem tudom ecsetelni. Egyszerre csak észreveszem, hogy Krisztus fejét és szemeit jobbra, azután balra fordítja s aztán reám tekint. Tekintete aggódó és gyöngéd. Egész bensőm megindult. Szemeimet földre szegeztem. Ismét felnézek és látom, hogy Krisztus a templom közepe irányában fejét meghajtja, szemeit a szónokra irányítja, majd lecsukja, mikor az a zarándokok számára bocsánatért esedez. Utána újból felnyitotta szemeit és rendes helyzetében megmaradt. Lelkemben mi játszódott le, nem tudom kifejezni. Annyit tudok, hogy térdre hulltam és – miért ne valljam be – zokogtam.”

[„El Santo Cristo de Limpias” 161. oldal]

Egy radiológus⁸ nyilatkozata

D. Nicolás Pintado, a santanderi kórház alkalmazotta és jeles radiológusa szept. 6-án (1920) meglátogatja a limpiasi templomot. Megfigyeléseiről kimerítő és hosszú tudósítást közölt. Néhány pontot a „La Semana Católica” (435. oldal) szerint közlünk.

„Vannak, akik azt mondják, hogy semmit sem láttam, pedig többször voltam ott. Ez ugyan igaz, de azért nem kételkedem, mert 6-án teljesedett kívánságom. Világosan láttam a csodás jelenséget, mely nem optikai csalódás, nem szuggesztió vagy autoszuggesztió, amint sokan mondják, s amit velem el akarnak hitetni. Nagyon jól tudom én, mi a szuggesztió vagy autoszuggesztió, hiszen dr. Sanchez Herrero alatt a valladolidi orvosi fakultáson társaimmal: az okos dr. Vicente Quintana, Floy Durrafi, ki ma Valladolidban elsőrangú szaktekintély, Alvaro Lanuza, most astilleroi és Emilio Gutiérrez, jelenleg santanderi orvosokkal együtt tanulmányoztam a hipnotizmust. Azon a napon, melyről szólok, kb. 10 óraker feleséggel a templomba mentünk, hogy szentmisét hallgassunk és a szentáldozáshoz járuljunk, mielőtt még a másik mise megkezdődne, melyen szintén jelen voltunk. Semmit sem láttam. Mikor azonban az átváltoztatás kezdetét vette, egész tisztán kivehettem, hogy Krisztus fejét lehajtja, s az átváltoztatás végével ismét felemeli, mialatt szemeit többször majd jobbra, majd bal felé fordította. Meghatottságomat ecsetelni nem tudom. Leírhatatlan. Ezután sűrű felhő takarta el a szent arcot; majd rendkívüli fényben tündöklött s ekkor a

⁸ Radiológus – ki rádiumkísérletekkel foglalkozik.

mellkas görcsös összehúzódását, zihálását, mely borzasztó halálküzdelem jele, figyelhettem meg.

Megesküdhetem, hogy azon idő alatt, mióta a Szent Rafael kórházban működöm, jóllehet sok haldokló mellett álltam, soha hasonló haláltusát nem láttam.”

[La Semana Católica 435. oldal]

Mások jelentései

Egy sokatmondó levél

D. Antonio Litourmant, ki mindent látott, igen érdekes levelet intézett egyik ismerőséhez, D. Mariano Gardához. A levél érdekesebb részletének közlését nem hagyhatjuk el.

„Igen tisztelt Uram, Mariano! Én Önnek megígértem, hogy ha Limpiasról ír, adatokat küldök, mert abban a szerencsében részesültem, hogy láttam a csodás jelenséget... Kérését most szívesen teljesítem. Április végén vagy május elején barátaim és az újságok révén értesültem a limpiasi Christo de la Agonia csodájáról. Hitetlen ugyan nem vagyok, de hogy az a feszület szemeit mozgassa, megvallom őszintén, nem akartam elhinni. Addig beszéltek, míg végre Limpiasba utaztam. Május 16-án indultunk el. Velem volt feleségem, Barcena Viktor és neje. Szombat délután, 17-én tettük első látogatásunkat a Santo Christo de la Agonia-nál. Kísérőm egy úr volt, ki szintén látta a csodát.

Alig léptem a templomba s mártottam ujjamat a szenteltvíztartóba, máris láttam a csodás jelenséget. Kísérőmnek, D. Andrés Barcenának odasúgom a fülébe: «Már látom. – Nem, nem – felelt ő – jöjjön csak előbbre, majd akkor még jobban látja.» Állandóan figyeltem s ugyanúgy láttam. Ezért otthagytam a templomot. Kimentem. Fel s alá sétáltam. Majd ismét bementem azon az ajtón át, mely a feszülettel szemben van. A középén megállok. Hallom, amint néhány úrnő D. Andrés Barcenától kérdi, látja-e? «Hogyne látnám – válaszolt ő. – Most szemeit jobbra, most balra mozgatja, most reám néz.» És mindezt én is láttam.

Majd újra kimentem. Kinn fel és alá járkáltam. Aztán ismét bementem. Mikor a szenteltvíztartóhoz érek, ugyanazt látom, mint előbb: Krisztus az ég felé néz, majd lesüti a szemét. Középre, jobbra, balra irányítja tekintetét, mintha valakit keresne. Majd reánk nézett s ekkor oly pillantást vetett reám, melyet nem tudtam megfejteni. Ha máshova nézett – bevallom – tekintete nem volt olyan. Hasonló érzés fogott el, mint erősen izzadás alkalmával vagy mintha huzatban volnék. Ötször végeztem ezt a megfigyelést a templom különböző helyeiről. S valahányszor a templomba mentem, mindig ugyanezt észleltem.

Mikor pontos megfigyeléseim meggyőztek arról, hogy Krisztus szemeinek mozgása mindenhol látható, a kórusra mentem. Itt egy-két énekesnőt, a karnagyot és orgonistát találtam. Azt hiszem, Arrieta volt a neve. Az énekesek megkérdeztek, vajon láttam-e a csodát. Igen – volt válaszom. De ők nem hitték. Alig hallotta Arrieta válaszomat, felindulva hozzám siet: Mit? Ön látta? Mire azt feleltem: «Tudja, Krisztus szemeit megfigyeltem, de ne higgye, hogy csoda, mint gondolják.» – «Ön boldog ember, ha látta. Én nem láttam.» – «Lássa – feleltem neki – ilyen csoda nincs. Az ember sokáig odanézi, a szeme elfárad s akkor lát valamit, ami a valóságban nem létezik. Amiről beszéltem, azt észleltem is; de nem Krisztus műve az. Csak szemünk káprázik Ne mondjuk tehát csodának, ami nem csoda» – «Ismétlem, csoda történik, feleli Arrieta. Vajon Krisztus mozgatja-e szemét vagy nem, nem tudom. Egyet azonban tudok, hogy soknak a lábát, de még inkább szívét hozza mozgásba». (Itt a zarándoklatokra és megtérésekre céloz.) «Ez már más», válaszoltam. Beszélgetésünket nem fejezhettük be, mert feljött a plébános úr s arra kért, hogy hallgassunk. Ily botrányos lárma mellett nem tud gyóntatni. Ezért Barcena Viktorral a kórusról lesiettem.

Következő nap, május 18-án, vasárnap Viktorral és unokaöccsével autón mentünk a limpiasi templomig. Alig léptünk a templomba, máris kérdést intéztem Viktorhoz, vajon látja-e, hogy Krisztus szemeit mozgatja? Tagadólag intett: «Ha biztos, hogy látja Krisztus szemeit és Ő Önre néz, amint mondja, akkor a szemek színét is fel kell ismernie». Mikor észleléseimet újból megerősítettem, felszólított, hogy csukjam be egyik szememet s úgy nézzek oda; azután a másikkal is ugyanezt a műveletet végezzem. Megtettem. Mindkétszer ugyanazt láttam. Erre azt mondta, hogy most mindkét szememet hunyjam be. Ekkor persze semmit sem láttam. Krisztus szemeinek színét pontosan nem tudtam meghatározni. Neje szemeivel hasonlítottam össze. Erre megkezdődött a szentmise. A templom annyira tömve volt, hogy a kórusra mentünk. Itt legalább nem szorongtunk. Mikor az evangélium kezdetén keresztet vetettünk s a pap szavait hallottuk: *Sequentia s. Evangelii stb.* észrevettem, hogy Krisztus térdén két hatalmas seb tátong, melyek annyira lekötötték figyelmemet, hogy egész szentmise alatt csak azokkal foglalkoztam Mise után autón Laredóba siettünk Ebéd után azonban gyalog elsétáltunk Limpiasba. Első gondolatom, mikor a templomba léptünk, azonnal az volt, hogy az oltárhoz megyek s a sebeket, melyek reggel annyira foglalkoztattak, közelebről megvizsgáljam. Mily nagy volt meglepetésem, mikor azok a sebek, melyek reggel minden gondolatomat, egész figyelmemet lekötötték, nem voltak láthatók, tehát a valóságban nem is léteztek. Felmentem tehát a kórusra, de innen sem láttam semmit. Meglepetésemet nem tudtam visszafojtani. Barcena Viktor arra kért, hogy távcsővel figyeljek. Megtettem. Ekkor látom, hogy a sárgászöld színbe játszó ajkak pirosak lesznek. S ugyanekkor Krisztus végtelen fájdalmas tekintetet vet reám s aztán felemeli szemeit, melyek egészen véresek. A száj is tele van vérrel, arcvonásai elváltoznak úgy, hogy igen nagy fájdalomra lehet következtetni. Tovább nem tudtam nézni. A távcsövet odaadtam feleségemnek s aztán a templomból kimentem...

Odakinn sétálgattam. Végre Viktor jött értem. Hívott, hogy menjek vele. Az egyik bilbaói orvos ugyanis írásban megerősítette, hogy látta Krisztus ajkainak mozgását, mintha egy egy szótagú szót akart volna kiejteni. «Nem, nem megyek, hagyj békén.» Erre eltávozott.

De nemsokára mégis csak bementem a templomba. Viktor nejeének igen jó látcsöve volt. Elkértem. Ekkor a főoltárhoz oly közel mentem, ahogy csak tudtam. Felnézek Krisztusra. Ugyanazt láttam, mint előbb. Megdörzsölöm szememet. Látcső nélkül nézek, de csak azt látom Krisztus borzasztóan szenvedett. Szája csupa vér, mintha kiköpni akarná, mintha fuldokolna. Szemei vérben úsznak. S melle zihál. Az orrnyílások kitágulnak, mintha nem kapna elég levegőt. A bal halántékba a töviskorona egy tövise mélyed be. Vércsepp serken nyomában, mely a halántékon végig az arcra foly, hol megáll. Követi egy második, de gyorsabban. Mikor a kettő egyesült, még mást is láttam ... Majdnem felsikoltottam ... Utána a templomból kimentem. Viktor utánam jött. Nem hagyott egyedül. Kinn leültem, cigarettára gyújtottam. Kétszer szippantottam, aztán eldobtam. Másikra gyújtottam rá, de ezt is elhajítottam. «Jöjj – szóltam Viktorhoz – nézzük meg a bilbaói orvos írását. Már hiszek...»

Bementünk tehát a templomba... Ott találkoztunk Önnel, D. Mariano! Én üdvözöltem Önt ... A többit már tudja. Felhatalmazom, hogy levelem minden sorát felhasználhatja, amennyiben azt véli, hogy Isten nagyobb dicsőségére szolgál. Esküszöm, hogy mindenben igazat mondtam.”

Anonio Litourmant
[„Paginas Escolares” 36–38. oldal]

Clementa íróő

Clementa íróő⁹ a „Diario de la Riojo” lapban élénk színekkel festi a látványt, melyben része volt. A főbb eseményeket mi is közöljük.

„A zokogás leírhatatlan ... megható. Némelyek hangosan sírtak. Mások mellüket verték és irgalomért könyörögtek. Azok, kik semmit sem láttak – és-sokan voltak – vigasztalanul könnyeztek! ... Végre egy főt. úrnak sikerült a tömeget, mely egészen megfélekedett arról, hogy templomban van, lecsillapítania. Fennhangon elimádkozta a Hiszekegyet, amit a nép megindulva ismételt. Ezalatt nekem – nem tudom ki, – egy távcsövet nyomott a kezembe, melyen át aztán a keresztre tekintettem. Mit láttam, alig tudom elmondani. Az ember nyelve nem képes a természetfölöttit elbeszélni ... Az isteni Üdvözítő arca halottsápadt, végtelen aggódó. Szemét lassan, bágyadtan minden irányban mozgatja. Aztán megható, igen szomorú tekintetet vet az ég felé ... Meddig tartott e jelenet, nem tudom. Némelyek azt mondják: egy óráig. Én az órát nem néztem. A szemlélest többször félbe kellett szakítanom, mert tovább már nem tudtam uralkodni érzelmeim felett. Valahányszor azonban odatekintettem, megisméltődött a jelenet ... Végre az Úr szempillái lecsukódtak. Ajkai már mozdulatlanok... Meghatottságom oly nagy volt, hogy csaknem elájultam ... Alig jöttem kissé rendbe, mikor újból felnéztem. A feszületnek az alakja azonban olyan volt, minőnek a művész alkotta...”

[„El Santo Cristo de Limpías” 182–185. oldal]

Gyermekek jelentései

Francisco Jauregnizar

Sok gyermek is részesült ama szerencsében, hogy a csodás jelenséget láthatta. Ezek között volt a gijóni Szeplőtelen Fogantatásról nevezett, a jezsuiták vezetése alatt álló intézet 11 éves növendéke, Francisco Jauregnizar:

„Délután 2 óra 5'-kor hagytam el Santandert s 4 óra 10'-kor értem Limpiasba. Az út az állomástól a templomig gyalog félóra, kocsin negyedóra. Mi gyalog mentünk. Krisztust látni akartuk s ezért kis áldozatot hoztunk. Legelőször a templomba mentünk. Itt egy ideig imádkoztunk. Én a szentélyben álltam. Folyton Krisztusra néztem. De semmit sem láttam. Majd megkezdtük a háromnapi ájtatosságot a Christo de la Agonia tiszteletére. Utána az állomásra mentünk s 7 1/4 órakor vasúton hazautaztunk.

Következő nap, aug. elsején, a hónap első péntekén, Santanderből 1/4 9 órakor indultunk el. Még Limpiasban akartunk áldozni. A szentáldozáshoz kongregációs szalaggal a nyakamon 11 órakor járultam. A Jézus Szent Szíve jelvényt ugyanis nem találtam. Gondoltam, ha más nincs, jó lesz Szűz Máriáé is. S így hallgattam végig a szentmisét. Aztán ebédeltünk. Félháromkor a templomba mentem, mert a csodát legtöbbször 1–3 óra között¹⁰ látják. Néhány Miatyánkot imádkoztam s aztán a szentélybe siettem s ott megálltam. Felnézek Krisztusra s íme, látom, hogy tekintetét a sekrestye felé irányítja, de ez nem volt szelíd, mint mikor az égre nézett, hanem haragos, mintha korholna valakit. Többször láttam. Elkezdtem mozogni. Szememet dörzsöltem. Majd félszemmel néztem, hogy azt ne mondják: csak képzelődtél. Nagynénémnek feltűnt nyugtalanságom. Hozám jött. Kérdezte, mi bajom? Elmondtam őszintén mindent. Elővette a távcsövet. Azzal nézett. Én pedig jeleztem, mikor néz Krisztus az égre, mikor a sekrestye felé. De ő semmit sem látott. Majd észrevettem, hogy Krisztus felnyitja száját; teste összehúzódik, mintha lélegzeni akarna. Ezt csak egyszer

⁹ Családi neve: Micaela Perez de Miranda.

¹⁰ Az első „nagyönteken” ez idő alatt szenvedett Jézus a kereszten. (Szerző.)

láttam. Majd ismét a szemek mozgása kezdődött meg. Se villany, se gyertyafény nem kellett, hogy lássam. Aztán elvégeztük ájtatosságunkat s az állomásra indultunk. Következő nap délután ismét eljöttem. De semmit sem észleltem.

Aug. harmadik péntekén reggel szentáldozáshoz járultunk s a szentmisén egész végig jelen voltunk. Ebéd után a templomba mentem. Krisztust kezdtem szemlélni. Ekkor látom, hogy szemeit a sekrestye felé mozgatja, mint első pénteken. Délután 3 óráig tartott e látvány. Néha az égre is nézett... Uzsonna után újból felkerestem a templomot. Búcsúzni mentem Krisztushoz. Ismét csak látom, hogy szemeit majd az ég, majd a sekrestye felé mozgatja. Egy óráig figyeltem. Szívesen tettem. Olyan, mint a mágnes. Vonz. Aztán az állomásra mentünk, hogy hazautazzunk. Némelyek azt mondták, hogy csalódom. Csak azért látom, hogy Krisztus mozgatja szemeit, mivel nagyon szeretem Őt nézni.

De ez nem áll. Mert akkor első nap is kellett volna látnom, hiszen úgy vágyódtam utána.

A hitetlenek azt mondják, hogy a fény műve. Ha az volna, mindenkinek kellene látnia.”

Gijón, 1919 szeptember.

Francisco Jauregnizar
[„Paginas Escolares” 38. oldal]

Egy nyolcéves leány és még mások

Ugena márki írja:

„Az első galíciái (Spanyolország) zarándoklat, mely tegnap jött vissza Santanderből, igen kedvező körülmények között pontos megfigyeléseket tehetett a limpiasi Krisztus csodái felett. 250-nél többen látták a Santo Christo nagy fájdmának megnyilvánulását. Megható megtérésnek is, mely ekkor történt, szemtanúi voltak. Némelyek hitetlensége, mások, közömbössége a csodákkal szemben, melyek naponkint Limpiasban megismétlődnek, alkalmat nyújtanak arra, hogy nyilvánosságra hozzam mindazt, amit feleségem és gyermekeim láttak.

Körülbelül 500-an voltunk a templomban. Gyermekeim egyszer csak azt mondják édes mamájuknak, hogy Krisztust mosolyogni látják. Feleségem semmit sem látott. De a gyermekek nem tágitottak... Nemsokára ő is látja, hogy Krisztus fejét mozgatja. Nagyon figyelt. Azt hitte, hogy talán szeme káprázik. Szuggesztió áldozata nem akart lenni. Megkérdezte tehát a gyermekeket, mit látnak. Mindkettő az Üdvözítőre néz s egyszerre azt feleli: «Fejét egyik oldalról a másikra mozgatja.» Késő délután, sok férfi és nő, közösen elimádkoztuk a szentolvasót. Alig fejeztük be, mikor megszólít nyolcéves leányom, Rosa Maria. Az imádság alatt látta, hogy az Üdvözítő szemeit, majd fejét mozgatta; száját kinyitotta s ismét lecsukta. Mi egészen meglepődtünk.

Az egyik úrnő azok balgaságát hozta fel, akik mindent szuggesztióval akarnak megmagyarázni. A jelen esetben a gyanakvás lehetetlen volt. Hiszen gyermekem oly fiatal volt s oly naivul adott elő mindent. Mégis próbára akartuk tenni. Azért néhány jelenlevővel összebeszéltem. Mondtuk a gyermeknek: Most nézz az Üdvözítőre, éppen mozog. Fennhangon aztán kijelentettük, hogy mi is látjuk. A gyermek felnéz, majd felénk fordítja fejét s így szól: „Most én semmit sem látok.”

Sarria (Lugo), 1919. okt. 26.

El marqués de Ugena
[„Paginas Escolares” 39. oldal]

Bernardino Marcos nyolcéves és Juan Maria Gutiérrez hatéves fiú tanúsága

E két fiú megfigyelését D. Incio Valentin, gijóni áldozópap juttatta a nyilvánosság elé.

„1919 szept. 12-én d. u. 6 órakor ismét csoda történt. A templomban éppen igen sokan voltak. Kezdetben semmit sem vettem észre. De nemsokára hosszú ideig látom Krisztus szemeinek mozgását különböző irányban. Majd átszellemült arca s fejét megmozgatta s hol az egyik, hol a másik oldalra hajtotta. E látvány nagyon felizgatott. Azonban nem árultam el. Leginkább néhány gyermeknek csodálkozása hatott meg. Az egyik: a nyolcéves Bernardino Marcos Bellido La Vellésből (Salamanca) majd jelekkel, majd fennhangon jelezte a Krisztusfej különböző mozgását és a szemek tekintetének irányát. Végre izgatott lett s úgy megjijedt, hogy összekuporodott. Nekem kellett őt bátorítanom és megnyugtatnom ...

A másik: a hatéves Jian Maria Gutiérrez (Oviedóból), Da. Mercedes Gonzalez del Valle fia, egész gyermekdeden azt mondja: ő látja, hogy az Úr fehér habot és vért hány. Vért én nem láttam s azért kérdeztem, hol van a vér? Erre ő egész naivul azt feleli: „Nézz ide (s balmellére mutat), innen sok vér foly ki, nagyon sok...” A gyermek anyja is látta a szemek mozgását.

Így mondta nekem.”

[„Paginas Escolares” 39. oldal]

A kacér varrónők

Clementa író a limpiasi plébános adatai alapján érdekes esetet ír le.

„Nemrég egy úrnő vezetése alatt Santanderből 18–20 varrónő jött Limpiasba. Pap nem kísérte őket. Egész úton csak dévajkodtak. A jámborságnak semmi nyoma. Limpiasi útjukat csak szórakozásnak tekintették. Azt hitték, hogy a csoda látása majd kielégíti kíváncsiságukat. S így lesz miről fecsegniük társnőikkel. Annyira mentek könnyelműségükben és felfuvalkodottságukban, hogy a faluban verklit kerestek: A templom előtt akarták felállítani. Jó lesz majd ebéd utánra a tánchoz. De az Üdvözítő másképp tervezte ... Alig mentek be a templomba, máris megváltoztak. S mikor a csoda megtörtént, elég volt Krisztusnak egy pillantása s tizennégyen csaknem eszméletlenül a szentély hideg lépcsőzetén terültek el. Mit láttak ők Jézus tekintetében, hogy ily gyorsan megváltoztak? Alig jöttek magukhoz, mikor megindulva, könnyes szemekkel s nagy fájdalommal elkezdtek irgalomért esedezni: «Uram, többet nem akarunk vétkezni! Eddig nem ismertünk Téged! ...» Egész nap a templomban maradtak. Alig akartak távozni. Nehéz szívvel indultak haza ...”

[Echevarria 167. oldal]

[Lásd Kleist művét]

Egy német protestáns megtérése

Glázer Károly 26 éves bilbaói kereskedő kíváncsiságból csatlakozott az egyik limpiasi zarándoklathoz. De semmit sem látott. Elkedvetlenedett. Végre azonban másodszer is ellátogatott Limpiasba. Először átlapozgatta a sekrestyében a tanúkönyvet. Utána a templomba ment s figyelte a csodás feszületet. Hirtelen elsápad. Térdre hull. Látja a csodát... Meghatva tér vissza Bilbaóba. Itt keresi az egyik jezsuita páttert, aki német s valamikor őt oktatta a katolikus hit igazságaira. De akkor nagy elfoglaltságára hivatkozva, abbahagyta a hittan tanulását. A páter már nem volt ott. Ekkor felkereste D. Doming Abona S. Vicente-i plébánost, ki a német nyelvet tökéletesen beszéli. Megtanulja a katolikus hit elemeit s áttér. A katolikus Egyházba a limpiasi templomban a limpiasi plébános, D. Eduardo Migueli veszi fel 1919. dec. 31-én. Viselkedése oly szerény s áhítata oly nagy volt, hogy az egész templom épült rajta.

[„Flaviobriga”, 1920. jan. 4.]

[Lásd Kleist művét]

Három hirtelen gyógyulás

Miután Limpias híre messze vidékre elterjedt, sokan várták, hogy az Úr Jézus majd csodákat művel, mint Lourdes-ban. E véleményükben azonban az emberek csalódtak. Tudunk ugyan több esetet, melynél a gyógyulás módja rendkívüli s kétségkívül az imádság meghallgatásának eredménye, a betegség maga azonban nem gyógyíthatatlan. Az imameghallgatás három esetét bocsátjuk közre:

Az első esetben D. Vicente Rodriguez Mirandáról van szó. Ő Castro-Urdialesben a St. Maria templom lelkésze s most 67 éves. Orvosa a nagytekintélyű D. José Noveda del Campo. E híres orvos így ír 1919. szept. 26-án a „Diario Montañas” című lapban:

„Múlt vasárnap, e hó 21-én, sürgősen hívtak főt. D. Vicente Rodriguez úrhoz. A jelentés, melyet reggel 7 1/3 órakor kaptam, előadta, hogy a plébániatemplom sekrestyéjében volt s bénulás érte. Gyorsan odasiettem. Félig meghajolva egy padban ült. D. Cézár de Haro volt mellette. Baloldali bénulás érte. Karja s lába teljesen érzéketlen volt. Mozgatni sem tudta. Arcát is szél ütötte. Szája, jobb felé húzódott s azért nehezen tudott beszélni. Értelme tiszta. Csak a hűdés után érte őt könnyebb eszméleten kívüli állapot.

Mi előzte meg ezt az állapotot? Aznap reggel, mint mindig, igen korán kelt fel. Aztán a San José y San Francisco templomban gyóntatott, majd a plébános társaságában a plébánia-templomba ment. Itt is gyóntatni akart. A gyóntatószék előtt volt egy pad. Előbb ide ült be, s az Úr Jézus őt szent sebéről kezdett elmélkedni. Nemsokára beállt a szélütés. Néhány hívő észrevette a szerencsétlenséget. Jelentést tettek D. Cézárnak s a beteget a sekrestyébe vitték. Előző éjjel jól aludt, csak baloldala fázott kissé. Alvás közben, mint rendesen, jobboldalon feküdt. Hazavittem. Ágyba fektettem. Hashajtót rendeltem s néhány könnyebb bedörzsölést.

Nem csoda, hogy D. Vicente, szilárd, katolikus meggyőződésű ember, ez alkalommal, mikor azt hitte, hogy végét járja, ájtatos imában Istenre tekintett. Elmondta nekem, hogy a Santo Christo de Limpias egy képét vagy fotográfiáját vette elő, s érzéketlen kezére, s oldalára helyezte s bánatos lélekkel meghatottságában így szólt: Óh Istenem, 40 éve naponkint elmélkedem szent sebeid és szent Anyád és az én Anyám fájdalmai fölött s az egész idő alatt egy egész szent olvasót (15 tized) imádkoztam. «Emlékezzél meg Uram, hogy szolgád vagyok.» Még egyéb röpimákat is imádkozott, mint: «Ne hagyj el vénségemre, óh Uram. Mindazonáltal ne az én akaratom, hanem a tied legyen.» Ezután 5–10 percre elaludt. Mikor felébredt, teljesen egészséges volt. A kar, a láb, az arc bénasága egészen megszűnt. Délután mikor meglátogattam, a beteg teljes, rendkívüli módon való meggyógyulását állapíthattam meg. 49 évi szakadatlan orvosi gyakorlatom alatt a szélhűdés igen sok jelenségével találkoztam. *De soha nem tapasztaltam*, hogy egy féloldali hűdés, mely valószínűleg agyvérömlésből keletkezett, vagy más hűdés is, ily hirtelen elmúljon. Tudom jól, hogy vannak gyógyítható és gyógyíthatatlan hűdések, amelyet e rövid értekezésben, melyet a nyilvánosságnak szánok, nem lehet részleteznem. Amit bizonyíthatok, csak az, hogy soha eddig a szélhűdés ily gyors gyógyulásáról nem hallottam, se nem olvastam, sem magam nem figyeltem meg.

Baloldali szélhűdés, mely agyvérömlés következménye, ily gyors, 5 percnyi alvás alatt nyom nélkül való elmúlása, egy véredényelmeszesedésben szenvedő egyénnél, csodával határos s mindenkit meglep. Természetfölötti hatalom jöhet csak számításba, amely rendelkezik a természet minden erejével s eszközével a csoda művelésére, mely mai napig az emberi tudomány előtt lehetetlen.”

D. José Naveda
[„Paginas Escolares” 43. oldal]

„El Diario Montañes”

„El Diario Montañes” 1919. okt. 12-én még más eseményről is tudósít.

Az éjjeli Szentségimádásról nevezett társulat tagjai közt, kik Limpiasban ünnepélyes Szentségimádást akartak tartani, valamennyi résztvevő részvétét vonta magára egy pap, ki az iruni zászlót vitte. Látni lehetett, mily nagy fáradtsággal megy fel a rucobai magaslatra. Nem titkolhatta el, hogy egyik lába béna. Egyik hivatalnokunkra igen nagy hatással volt a főtisztelendő úr látása. Egy napon kora reggel beállított a nyomdába s megrendelte az újságot. A hivatalnoknak feltűnt ismerős volta és megszólította: „Úgy hasonlít Ön, főtisztelendő úr kedves testvérehez, aki iruni plébános.” Erre a főtisztelendő úr mosolyogva válaszolt: „Nem, ami feltűnik Önnek, az, hogy nem sántítok, mint legutoljára, mikor Ön Irunban látott. – Nem uram, először s utoljára fordult elő Limpiasban.” Azután elmesélte, hogy Limpiasban, jóllehet látta a csodát, nem gyógyult meg. Végre egy novénát kezdett. „Ennek a végén csak úgy éreztem magamat, mint előbb. De képzelje, mi történt másnap. Mikor másnap az ágyból felkelek, észreveszem, hogy pompásan tudok járni. Semmi fájdalmat sem éreztem, pedig azelőtt mennyit kínlódtam ...”

A főtisztelendő úr neve D. Francisco Aguirre. Guipuzcoában jól ismerik.

[„Paginas Escolares” 44. oldal]

D. Florencio Ahumada, broanoi plébános (Burgosi egyházmegye) hosszú idő óta egyik lábára béna volt. Gyógyulását az „El Diario Montañes” 1919. okt. 12-én így írja le:

A tömeg, mely ama oltár körül állott, hol a broanoi plébános mondta a szentmisét, részvételt volt iránta. Térdet ugyanis nem tudott hajtani s ehelyett az oltár előtt mélyen meghajolt. Mikor a középről a misekönyvhöz kellett mennie, az oltárba kapaszkodott.

A hívők, kiknek feltűnt nehézkes mozgása a szentmise végzésénél, az Úrfelmutatásnál észrevették, hogy már szabadabban mozog, sőt még térdet is hajt ... Mikor a mise végén a három Üdvözlég Máriaát imádkozzák, letérdelt a főtisztelendő úr. Erre előbb képtelen volt. Imádság után a sekrestyébe sietett. Itt megható jelenet játszódott le.

A főtisztelendő úr levetette a miseruhát. Majd fel s alá járt a sekrestyében. Néha megszakította lépteit s ekkor erősen dobbantott lábával, mely előbb merev volt. Azt hitte először, hogy csak álmodik. Mikor gyógyulásáról meggyőződött, a szentélybe ment s a Krisztus-szobor előtt letérdelt. És ott hosszú-hosszú ideig imádkozott hálából a S. Christo de la Agonia előtt s könnyek, forró könnyek peregtek le arcán ...

[„Paginas Escolares” 44. oldal]

Észrevehetők-e a változások némely fényképen?

Sokan voltak és vannak, kik kétségbe vonják a tényállást. Az „El Diario Montañes” című lap 1919. okt. 30-án I. M. Aguitierrez tollából cikket közöl. Ő két esetet említ fel, hol fényképen észlelni lehet a változást.

„Nemrég – a nyár elején – tudomásunkra jutott egy eset, mely a csodás jelenségnek, melyet a Santo Christo de la Agonia-nak tulajdonítanak, valódiságáról újabb bizonyítékot szolgáltat. A fényképek közül, melyek a szent feszületről készültek, egyről ebben a városban van tudomásunk. Ez éppen akkor készült, mikor a hívek közül többen fennhangon jelezték, hogy látják a változásokat. Nagy volt a fényképész meglepetése, mikor a képet előhívta. Látja ugyanis, hogy a Megfeszített arcát éppen ellenkező oldalra fordítja, mint mikor a gépet beállította s mint ahogy más fotográfiák ábrázolják. Tudja mindenki, hogy ez az eset annak idején úgy a hivatásos, mint műkedvelő fényképészek között nagy feltűnést keltett. Ezenfelül vannak többen, kik a különböző fényképeken jelentős változásokat figyeltek meg. Ezt a

változást a gép vette fel, miután a lencse hitelességéről kétség nem merülhetett fel. Nem okozta a gép mozgása. Hiszen miért nem változott meg a Fájdalmas Anya és Szent János arca is? ...

*

Egy tekintélyes úrinő a napokban a város híres fényképészét, D. Lacalle-t fölkérte, hogy a Megfeszítettről igen pontos felvételt készítsen. S kérte, hogy a felvételt éjjel végezze, mikor senki sem zavarja. A fényképész a szükséges engedélyt megkapva, éjjel 2 óraker két felvételt vett fel egymásután. Érdekes, mikor a képet kidolgozta, az egyik és másik között változást észlelt. Az arc helyzete nem változott; de annál inkább a szemek és a száj. (Megjegyzendő, a fény teljesen egyenlő volt s a gép sem mozdult el.) Az egyik képen más irányba fordultak a szemek, mint a másikon s a száj is jobban felnyílott, az ajkak meg egész görcsösen húzódtak szét, amit mások is gyakran észleltek. Mi még éjjel egy tekintélyes santanderi jezsuitával megvizsgáltuk a különbségeket és csodálkoztunk és megmagyarázni iparkodtunk. Tegnap, és pedig napfény mellett ismét vizsgálat tárgyává tettünk két ilyen képet, melyek még jobban tüntetik fel a változást. Ezek a Santo Christo csodás jelenségeinek újabb bizonyítékai...”

[„Paginas Escolares” 41. oldal]

Mi okozza a jelenséget?

Miután a sok csodás jelenséget láttuk, önkéntelenül eszünkbe jut ama kérdés, vajon hiteles-e annak a sok tanúnak a látása és bizonyítéka. Vajon nem anyagi érdekek, illúzió, szuggesztió vagy más okozza ama jelenségeket? S mindezekre nemmel kell válaszolnunk. A kapucinus páter semmit sem tudott. Mikor P. Ectevarría D. Roman Labargo fényképésszel D. Agatangelót meglátogatta, ez a következőket mondta: „A dolog valamennyiünket meglepett; s bennünket misszionáriusokat még jobban, mint a népet.” (Ectevarría 135.) Még tarthatatlanabb ama nézet, hogy talán a limpiasiak csak költötték az egész eseményt, hogy így nagy előnyöket élvezzenek. Hiszen nemcsak limpiasiak, hanem mások is megerősítették a tényeket. S ami a legfeltűnőbb, igen sokan vannak, kik teljesen hitetlenek voltak azelőtt. Vagy talán csalás? Esetleg titkos szerkezet igazgatja? Nem. P. Ectevarría könyvében (258. oldal) „El Diario Montañés” egy cikkét közli. A limpiasi káplánnál egyik napon két orvos jelentkezett. Kérték a templom kulcsát. Egész egyedül az oltárt, a feszületet, az oltár környezetét akarták pontos vizsgálat alá venni. Kérésüket igen szívesen teljesítették. S mi volt az eredménye? Az egyikre Krisztus oly hatásos pillantást vetett, hogy azonnal visszajött s kérte, hogy gyóntassák meg. Következő nap nagy ájtatossággal megáldozott s elutazott anélkül, hogy nevét megmondta volna. Senki sem tudta, honnan jött s hová ment. Eddig semmi olyasmit nem vettek észre, mi csalásra vallana. Különben is a feszület oly közlelől látható, a megvilágítás is oly előnyös, hogy a legkisebb szerkezetet is észre kellene venni.

Vagy talán hallucináció? Mi a hallucináció? Érzéki csalódás; alanyi képek, melyeket önmagunkon kívül létezőknek tartunk, jóllehet a dolgok rendjében nincs meg. Limpiasban nincs úgy. Hányan és hányan jöttek, kik talán szerették volna látni a csodás jelenséget és nem látták. Míg mások, kik hitetlenek voltak, látták. Azonfelül fotográfiát is vettek fel, melyen eltérés észlelhető. Esetleg szuggesztió? Nem. A szuggesztió a beképzellel egyenlő. Valamit valónak tartunk, ami nem az, s aszerint cselekszünk. A felhozott esetek ezt az ellenvetést is megdöntik.

Vagy talán illúzió? Nem. Illúzió: érzéki csalódás. A külső tárgyak *hamis* beállítása. Nagyrészt a látási szervnél fordul elő. Különösen megvilágítás, távolság, a tárgy hibája idézik elő; a képzelet csak másodrangú szerepet tölt be. Limpiasban ez nem áll. D. Pedro

Camporredondo kanonok ezeket írja (p. 30): „Mikor Limpiasban voltam, igen figyeltem az oltár és a Krisztus-szobor megvilágítására. Beláttam, hogy optikai csalódásról nem lehet szó. A fény intenzív, erős, a fényforrás és a kereszt között semmi tárgy sincs, mely a fényt elfogná. Lehető legközelebről meg lehet figyelni mindent. Jól láthatók az alak domborulatai s az erősvágású vonások. Nincs párafelhő, mely homályosítaná a fényt. Egyszóval nem akad olyasmi, mi a tiszta és pontos megfigyelést gátolná. S azért kijelentem, ha valaki e feszület szemléleténél optikai csalódásnak volna kitéve, az csakis személyes, hibás szervezettől eredne s nem a külső körülményektől ... Minden optikai csalódás kizárt dolog. Sok tanú, aki beírta nevét, megfigyelését a templom különböző helyeiről végezte, távcsövet használt, majd ismét szabad szemmel nézett oda. Szemük nem volt fáradt. S annál jobban láttak, minél inkább hitték, hogy illúzió áldozatai.

P. Ectevarría (p. 236) könyvében közli egy orvos nyilatkozatát, ki leírja, minő hatást gyakorolt reá e jelenet: „Csaknem 20 éve gyakorlom orvosi tudásomat; igen sok ember halálánál voltam jelen. Három gyermekem karjaim között halt meg; kedves feleségem halálküzdelmében mellette álltam. A fájdalom és öröm ezer más hatását éreztem s tapasztaltam. De ha mindezt összefoglalnók s egyszerre tapasztalnók, még akkor is csak halvány sejtelmünk lehetne arról, amit a kereszten függő Üdvözítő halálküzdelmének látása lelkemben előidézett.”

Végül nem mindnyájan látják egy és ugyanazt az eseményt. Némelyek a szemek mozgását, mások a fej bólintását, vércsorgását, mellkas zihálását látják. Vannak azután olyanok is, kik az egész szenvedés menetét végigélik. Vagy talán ismeretlen fizikai erők működnek közre? De akkor miért éppen csak Limpiasban mozog a kereszt; s miért nem máshol is? S azután hol vannak azok az erők, melyek egy fakeresztnek fejét zaj, csikorgás nélkül mozgatják, szeméit megelevenítik, mellkasát felhúzzák, vért ontanak? S a természeti erők mindig feltételeznek bizonyos feltételt, mely nélkül nem működnek s amellet pontosan, mechanikusan ismétlődnek ugyanazon feltételek mellett. Erről itt abszolúte szó sem lehet. Egy felsőbb hatalomnak kell irányítania, aki parancsol a természeti erőknek.

Befejezés

A világ Krisztus elveitől nagyon eltért. Érzy mindenki. A végtelen jóságú Jézus azonban annyi szenvedés után nem késik. Érzékelhetőleg bizonyítja be, hogy Ő él Egyházával. Megvigasztalja, bátorítja övéit, míg ellenségeire szégyent hoz. A limpiasi páratlan dráma az első nagypéntek, a keresztihalál utolsó pillanatainak megismétlődése: Krisztus Urunk buzdítása övéihez, beszéde az egész világhoz. Krisztus beszéde szól nekünk magyaroknak is, akik nagy rombolás, pusztulás és örvény után már-már lankadó kezünkkel ismét a keresztet ragadtuk meg. Keresztény megújulás csak Krisztussal és Egyházával lehet tarlós. S amint a francia forradalom óta a magyar lelkekbe, mint lassan öló méreg, lopva lopódzott be a hitközömbösség és szabadelvűség, és tönkretett annyi alkotást, úgy a visszatérés a kereszthez, a mi üdvösségünk jeléhez, lesz a lelkeket átalakító nagy munka, az új élet forrása, az ország talpra állása.